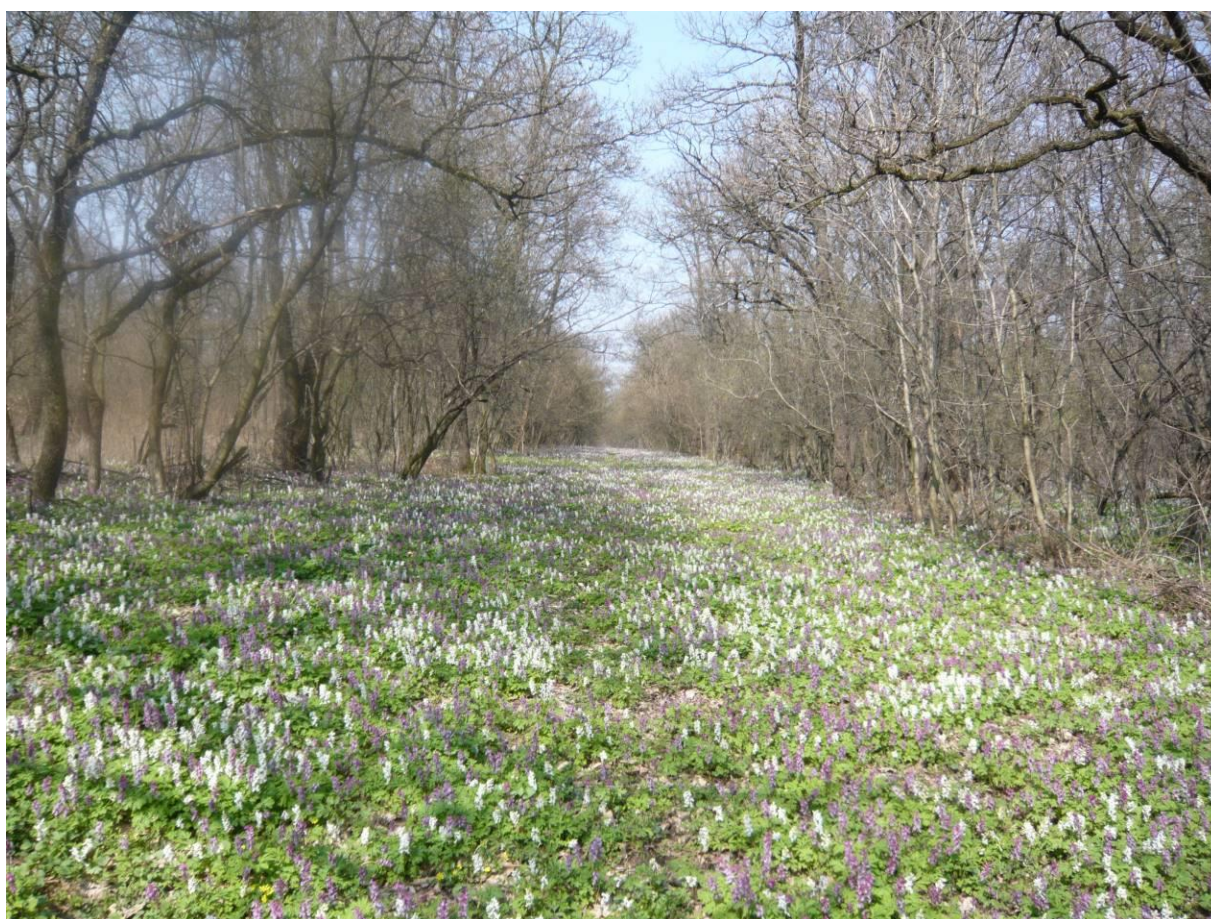

**A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part
(HUBN20038) kiemelt jelentőségű
természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási
terve**

Eger, 2019.

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
Bioaqua-Pro Kft. (Debrecen)
e-mail: info@bioaquapro.hu
honlap: www.bioaquapro.hu

Közreműködő szakértők:
Borbáth Péter
Dr. Gulyás Gergely
Ferenc Attila
Kalmár Zsuzsanna
Dr. Kiss Béla
Korompai Tamás
Kozma Péter
Dr. Müller Zoltán
Schmotzer András
Sasvári János
Tóth László
Dr. Vojtkó András

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Sasvári János
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

I. A Natura 2000 fenntartási terv	5
1. <i>A terület azonosító adatai</i>	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.4.1. <i>Jelölő élőhelyek</i>	6
1.4.2. <i>Jelölő fajok</i>	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
1.7.1. <i>Természetvédelmi kezelési terv</i>	7
1.7.2. <i>Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)</i>	7
1.7.3. <i>Közzet erdőtervek és üzemtervek</i>	8
1.7.4. <i>Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek</i>	8
1.7.5. <i>Halgazdálkodási tervek</i>	8
1.7.6. <i>Vízgyűjtő-gazdálkodási terv</i>	8
2. <i>Veszélyeztető tényezők</i>	9
3. <i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	13
3.1.1. <i>Fő célkitűzések</i>	13
3.1.2. <i>További célok</i>	14
3.2. Kezelési javaslatok	14
3.2.1. <i>Élőhelyek kezelése</i>	15
3.2.1.1. <i>KE-1 kezelési egység: Honos erdőállományok</i>	17
3.2.1.2. <i>KE-2 kezelési egység: Idegenhonos és származékterdők</i>	19
3.2.1.3. <i>KE-3 kezelési egység: Löszgyepek, félszáraz gyepes és cserjések</i>	21
3.2.1.4. <i>KE-4 kezelési egység: Üde mocsárrétek, szikes rétsztyepek</i>	25
3.2.1.5. <i>KE-5 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek</i>	29
3.2.2. <i>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés</i>	32
3.2.3. <i>Fajvédelmi intézkedések</i>	32
3.2.4. <i>Kutatás, monitorozás</i>	33
3.2.5. <i>Mellékletek</i>	34
3.3. <i>A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében</i>	35
3.3.1. <i>Agrártámogatások</i>	35
3.3.2. <i>Pályázati források</i>	37
3.4. <i>A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja</i>	37
3.4.1. <i>Felhasznált kommunikációs eszközök</i>	37
3.4.2. <i>A kommunikáció címzettjei</i>	38
3.4.3. <i>Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel</i>	39
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	40
1. <i>A tervezési terület alapállapot jellemzése</i>	41
1.1. Környezeti adottságok	41
1.1.1. <i>Éghajlati adottságok</i>	41
1.1.2. <i>Vízrajzi adottságok</i>	41
1.1.3. <i>Talajtani adottságok</i>	42
1.2. Természeti adottságok	42
1.2.1. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek</i>	44
1.2.2. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok</i>	52
1.2.3. <i>A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok</i>	54

1.2.4.	<i>A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok</i>	58
1.3.	Területhasználat	60
1.3.1.	<i>Művelési ág szerinti megoszlás</i>	60
1.3.2.	<i>Tulajdoni viszonyok</i>	60
1.3.3.	<i>Területhasználat és kezelés</i>	61
2.	<i>Felhasznált irodalom</i>	66
3.	<i>Térképek</i>	68
4.	<i>Fotódokumentáció</i>	81
5.	<i>Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez</i>	83

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20038
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	142,79 hektár
--------------------------------	---------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 6250* Síksági pannon löszgyepek
- 40A0* Szubkontinentális peri-pannon cserjések
- 91I0* Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgy (*Quercus spp.*) fajokkal
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*szal
- 91M0* Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok

- sztyeplepke (*Catopta thrips*)
- magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Kerecsend	Heves	142,79	100	5,81

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Összesen:		142,79	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
védett természetvédelmi terület	72/TT/50	Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület	118,83	83,2	1018/1959. OTT határozat, 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
védett természetvédelmi terület	258/TK/93	Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet	22,10	15,5	9/1993. (III. 9.) KTM rendelet
ökológiai hálózat	-	magterület	142,79	100	Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
		Összesen:	142,79	100	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési terület két országos védett területtel is átfed.

A Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület országos védettségét 1959-ben mondták ki, amikor is az Országos Természetvédelmi Tanács 1018/1959. sz. határozatával védetté nyilvánította. Az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 6. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter a védettség fenntartásáról rendelkező 2007-ben (151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelete „a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról”). A védett terület természetvédelmi kezelési tervét a 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet – a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról – tartalmazza.

A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervét a többször módosított 9/1993. (III. 9.) KTM rendelethez 2. sz. melléklete tartalmazza. A tervezési terület védetté nyilvánítását a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítéséről szóló 26/2008. (X. 22.) KvVM rendelet mondta ki.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Kerecsend	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	14/2004. (IX.14.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Egri körzet (törzskönyvi száma: 22/2007.) ²	Kerecsend	119,87	2018

A Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal (mint erdészeti hatóság) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban Evt.) 33. § (1) bekezdés b) pontjában és 33. § (2) bekezdésében, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet (továbbiakban FM rendelet) 6. számú mellékletében foglaltaknak megfelelően 2018. március 1-én az megindította az Egri erdőtervezési körzetre vonatkozó körzeti erdőtervezési eljárást (iktatási szám: HE-02/ERDO/2573-1/2018).

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 14/2018. (VII. 3.) AM rendeletében („az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről”) került kihirdetésre.

A tervezési terület a 203. azonosítóval rendelkező „Bükk Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>)).

A tervezési területen a Kerecsend-Füzesabony Földtulajdonosi Közösség látja el a vadgazdálkodási tevékenységeket (Azonosító száma: 705610).

A vadgazdálkodási üzemterv 2037.03.01-ig lesznek érvényesek.

A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza vízgyűjtő 2-8. azonosítóval rendelkező „Bükk és Borsodi-Mezőség” alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

Az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a részvízyűjtő-gazdálkodási tervek felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el (készítette: Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el.

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

² http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/105215/Kiskorei_korzet_erdoterve.pdf/ad0a13c3-be01-4f45-8ca8-21c9c7042707

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H	10	<p><u>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</u></p> <p>A gyepkezelés hiányában az élőhelyfolt fokozatosan záródik, melynek következtében a fényigényes sztyeppfajok visszaszorulásával számolunk.</p> <p><u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)</u></p> <p>Kezelések hiányában a Janka-tarsóka termőhelyei záródhatnak.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	H	15	<p><u>Síksági pannon löszgyepek (6250*), szubkontinentális peri-pannon cserjések (40A0*)</u></p> <p><u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), sztyeplepke (<i>Catopta thrips</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)</u></p> <p>AZ A06 tényezőnél jelzett hatás eredményeképp a növényzet szerkezete átalakul, fajkészletbeli változások is bekövetkeznek (pl. élőhelyi változatosság csökkenése, nem kívánatos fajok előretörése, jelölő fajok /Janka-tarsóka, sztyeplepke/, vagy jelölő faj tápnövényének /nagy szikibagoly/ visszaszorulása).</p>
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	40	<p><u>Síksági pannon löszgyepek (6250*), euro-szibériai erdősztyeptölgyesek tölgy (<i>Quercus</i> spp.) fajokkal (9110*), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és</u></p>

³ Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><u>Carpinus betulusszal (91G0*), pannon cseres-tölgyesek (91M0*)</u></p> <p>A löszgyepek esetében a szukcesszió eredményeképp megjelentek a cserjések, melyek terjedésével a gyepfoltok záródnak. Ebből következően a fényigényes fajok kiszorulnak. A siskanád-tippan előretörése is hasonló eredménnyel jár. Számos sztyepfaj a vastag nemezes fűavart nem tudja áttörni.</p> <p>A magasabb vadlétszám a jelölő erdei életközösségek degradációját, a hozzájuk kötődő értékes fajok visszaszorulását, gyomosodást, taposás felerősödését, mechanikai talajsérülést (elsősorban a vaddisznó révén) okozhatja (I04).</p> <p><u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), sztyeplepke (<i>Catopta thrips</i>)</u></p> <p>A gyeppek degradációja, gyomok terjedése, valamint a faj élőhelyén bekövetkező szukcessziós folyamatok kedvezőtlenül érinthetik a jelölő fajok populációit.</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	5	<p><u>Síksági pannon löszgyepek (6250*), szubkontinentális peripannon cserjések (40A0*), euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgy (<i>Quercus</i> spp.) fajokkal (91I0*), pannon cseres-tölgyesek (91M0*)</u></p> <p>A löszgyepek táji környezetében kisebb akácok foltok, illetve ezüsthás bozótok</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>fordulnak elő, melyek terjedése a gyepek rovására történik meg. Az özönnövények terjedése a természetes folyamatok „blokkolása” révén hat negatívan. Ez a jelölő erdei életközösségek degradációját okozza (elsősorban fehér akác, bálványfa, amerikai kóris, zöld juhar terjedése figyelhető meg). A lékekben és az utakon alkalmilag terjedő ürömlevelű parlagfű révén a közegészségügyi (allergia) problémák is jelentkeznek.</p> <p><u>Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), magyar tavaszi fészűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>), díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>)</u></p> <p>A jelölő fajok élőhelyén az idegenhonos fajok – elsősorban a fehér akác – térhódítása megfigyelhető.</p>
N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	M	30	<p>euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgy (<i>Quercus</i> spp.) fajokkal (91I0*)</p> <p>Az erdősztyep erdők esetében jelentős veszélyeztető tényezőnek tekinthető a klimatikus hatásokból adódó változások (mely elsősorban a szélsőséges hőmérsékleti értékekkel hozhat összefüggésbe). A lombkoronaszint fajkompozíciós leromlását mutatja csertölgy és részben a magyar kóris előretörése, a „nemes tölgyek” visszaszorulása.</p>
L04	Természetes eutrofizáció vagy savasodás	L	30	<p>euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgy (<i>Quercus</i> spp.) fajokkal (91I0*)</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				AZ N01 tényezőnél jelzett változások eredményeképp a természetes eutrofizáció is jelentkezik, mely legtöbbször az erdő aljnövényzetének a nitrofita fajokban való feldúsulásával jár együtt (a hatást fokozza az I04 tényezőnél jelzett vadhatás is).
Kívülről érkező hatás:				
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	10	<u>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</u> Az érintkező táji környezet adottságaiból adódóan, a magasabb teraszokról bemosódó a műtrágyák a talaj nitrogénban történő feldúsulását okozzák. Ez a növényzet gyomosodásához vezet.
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	10	sztyeplepke (<i>Catopta thrips</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) A jelölő lepkefajok élőhelye szántókkal körülvett tájban található, így a növényvédőszer elsodródása a faj fejlődésére kedvezőtlenül hathat.
A01	Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)	L	2	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) A jelölő fajok élőhelyei közvetlenül szántóterületekkel érintkeznek, így a beszántás élőhelyüket veszélyezteti.
Jövőbeli potenciális hatás:				
A11	Mezőgazdasági célú égetés	-	-	<u>sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)</u> Potenciális veszélyeztető tényező a tél végi, kora tavaszi égetés, melynek során

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ³	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				elpusztulnak az ágakra csomókban lerakott, áttelelő peték, esetleg a hernyófészkek.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*)
- pannon gyertyános-tölgyes (91G0*)
- síksági pannon löszgyepek (6250*)
- magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- sztyeplepke (*Catopta thrips*)
- Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A terület táji és természeti adottságainak megőrzésével, fenntartásával a középhegységi és a síkvidéki területek közötti ökológiai kapcsolatok fenntartásában betöltött összekötő, közvetítő szerepének fenntartása, erősítése.
- A területen található természetes, tatárjuharos lösztölgyes állományok (91I0) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / elérése, különösen az idős állományrészek, faegyedek, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével (kiemelten az erdőlakó lepkefajok és xiloifág rovarok szempontjából);
- A erdőállományokban felverődő lékek, illetve a nyiladékok fenntartása, változatos fa- és cserjeösszetételének biztosítása (elsősorban a magyar tavaszi fésűsbagoly /*Dioszeghyana schmidtii*/ fenntartása érdekében);
- A jelenleg nem őshonos fajokból álló erdőállományok esetében az erdőfelújítás csak a termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal, szerkezetátalakításként végezhető;
- Az agresszíven terjedő inváziós fa- és cserjefajok – elsősorban az akác, zöldjuhar, bálványfa – visszaszorítását nemcsak az erdőrészekben, hanem az utak mentén és az erdei tisztásokon is meg kell oldani;
- A töviskes cserjékkel záródó és siskanád-tippannal (*Calamagrostis epigeios*) fertőzött löszgyepek (6250) fenntartása tisztító kaszálással;

- A gyepterületek és cserjések záródásának megakadályozása (elsősorban a Jankatarsóka (*Thlaspi jankae*) és a területen nem jelölő leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*) és piros kígyószisz (*Echium russicum*) megőrzése érdekében);

3.1.2. További célok

- A sziki magaskórós állományok fenntartása, becserjésedésük megakadályozása elsősorban mechanikus kaszálási technológiai alkalmazásával (elsősorban a területen nem jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) állományok megerősítése érdekében);
- Az erdei, korábban parlagként hasznosított zárvány szántók, parlagok erdősítése honos fafajokkal, a felverődő inváziós növényfajok (kanadai aranyvessző, selyemkóró) visszaszorítása érdekében;
- A tervezési területen kívülről érkező káros hatások (pl. vegyszerbemosódás, beszántás, cserjések károsítása) mérséklése, a puffert képező cserjések fenntartásával, kialakításával;
- A löszgyepeket és árvalányhajás erdőspusztaréteket szegélyező töviskes cserjések (kőkényes-galagonyás cserjések) foltokban történő visszaszorítása, legeltethetővé tétele;
- A gyepek részarányának növelése, az arra alkalmas szántóföldek visszagyepesítésével.
- A terület természetvédelmi kezelését megalapozó kutatások, vizsgálatok elősegítése, támogatása.
- A terület természeti értékeinek oktatási, környezeti nevelési, ismeretterjesztési célú bemutatása.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések könnyebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) határoztunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 156 élőhelyfolt került elkülönítésre), így a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található cserjések és facsoportok stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy faj megőrzése érdekében javasunk; e mellett az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető, önkéntesen vállalható előírás javaslatok egymástól való elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott, érvényes szabályozási rendszerek működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra, annak kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírásjavaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségeit, a potenciálisan jelölő élőhelyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. cserjések – KE-3) alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk; a cserjésedő, regenerálódó területek esetében természetvédelmi szempontból mind a legelőterületek helyreállítása, mind a honos faállománnyal regenerálódó előerdők segítése kedvező hatású lehet.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A.) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

Az ingatlanok karbantartása során a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.

- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B.) Gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

A kezelési javaslatok meghatározásánál szerepeltettük a területre vonatkozó jogszabályokat, melyek a terület használatával kapcsolatosan betartandóak (pl.: természetvédelmi kezelési terv előírásai), az azokban foglalt kötelezően betartandó tevékenységeket, kezeléseket itt nem ismételtük meg. Törekedtünk az adaptív kezelést biztosító előírás-javaslatok olyan meghatározására, melyek lehetőség szerint a gazdálkodás során betarthatóak és az aktuális támogatási rendszerrel összhangban vannak.

Gyepgazdálkodás:

A gyepgazdálkodás során biztosítani szükséges a mozaikos szerkezetű élőhelyek fennmaradását. A természetes és természetszerű élőhelyek, társulások megőrzését az extenzív gyepgazdálkodással valósítható meg. A tervezési területen nem adható meg sem a kaszálás, sem pedig a legeltetés prioritásként.

Erdőgazdálkodás

A tatárjuharos lösztölgyes és az egyéb természetes vagy természetszerű erdei életközösségek megőrzése érdekében gazdasági célú hasznosítás, faanyag-termelés helyett a területen a természetvédelmi kezelésért és vagyonkezelésért felelős Bükki Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi célú erdőkezelést végez. A 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. mellékletében (természetvédelmi kezelési terv) megfogalmazott természetvédelmi kezelési módokkal, korlátozásokkal és tilalmakkal megvalósítható a természetvédelmi erdőkezelés a tervezési területen. A természetvédelmi erdőkezelés során meg kell őrizni a honos, kis arányban jelenlévő elegyfajokat, vadgyümölcsöket, az odvas, a „böhöncösödő” faegyedeket és az erdőszegélyeket.

Vadgazdálkodás:

A vadgazdálkodás feladatai a meglévő vadászati berendezésekkel magvalósíthatók, további vadászati infrastruktúra-fejlesztés nem indokolt. A szegélyélőhelyek mint vadbúvók, ideértve a mezsgyék, cserjesávok és fasorok kíméletét, fejlesztését (felújítását) kiemelten fontos az apróvad megőrzése, állományának fejlesztése szempontjából (mely közvetve az átfedő különleges madárvédelmi terület célkitűzéseit is szolgálja).

Vízgazdálkodás:

Speciális vízgazdálkodási javaslatok a tervezési terület adottságaiból következően nem adhatók meg.

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Honos erdőállományok

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységgel lehatárolt terület felöleli a Kerecsendi-erdő honos erdőállományait, melyek mind közösségi jelentőségűek és egyben jelölő státuszúak is a területen.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a), Nyílt lösztölgyesek (M2) / Natura 2000 kód: Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgy (*Quercus* spp.) fajokkal (91I0*), Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*), Pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), magyar tavaszi fészűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Hypodryas matura*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- érintett földrészetek: Kerecsend 057/4*, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/g*, 071/3/h*, 071/3/j, 071/3/k, 071/3/l, 071/3/m, 071/3/n*, 072/27* (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészetek: Kerecsend 1/A, 1/B, 1/CE*, 14/A*, 2/A, 2/B, 3/A*, 3/NY, 4/A*, 5/A*, 5/B, 5/TI, 6/A, 6/NY, 7/A, 7/NY1, 7/NY2, 8/B, 8/C, 8/CE2, 8/D*, 8/E, 8/F*, 8/G, 8/H*, 8/I, 8/J (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tervezési területen a „szentély-jellegű” erdőssztyep erdőtömb teljes területén természetvédelmi erdőkezelést kell megvalósítani. Ennek jogi alapja biztosított. A kezelési egység vonatkozásában a jelenlegi erdőkezelés kizárólag a korábban kialakított lékeken a honos faegyedek megsegítésére (ápolásokkal) korlátozódik. A természetvédelmi erdőkezelés céljai az alábbiak lehetnek: (i) bizonyos faegyedek és a cserjeszint megsegítése, (ii) kékek kialakítása (egy-egy faegyed, vagy kisebb facsoport kivágásával) és (iii) nagyobb mennyiségű holtfa kialakítása. Ennek módszereit, megvalósítási lehetőségeit a természetvédelmi erdőkezelési gyakorlat már alkalmazza (pl. lábon álló holtfa gyűrűzése, faegyedek sebzése).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról szóló 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Az erdőkre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.2.3.) az alábbiak:

- „Őshonos fafajokból álló erdőben a biológiai sokféleség megőrzését, a természetes állapotról jellemző fajösszetétel, tér- és korszerkezet kialakítását vagy fenntartását folyamatos erdőborítás mellett kell biztosítani.

- *Biztosítani kell a fekvő és álló holtfa-készlet teljes kíméletét. Ez alól kivételt képez az előre nem látható esemény (pl. széldöntés, jégtörés, erdőtűz) során keletkezett új holtfa, amely kitermelhető, de az új holtfa becsült összterfogatának legalább 20%-át a területen vissza kell hagyni. A területen különböző típusú (pl. tövön száradt faegyedek, törzscsonkok, tuskók), méretű és változatos térbeli eloszlású holtfa-készletet kell biztosítani.*
- *A természetvédelmi célú erdőkezelés során meg kell őrizni az őshonos elegyfa fajok egyedeit, a vadgyümölcs, az odvas, a „böhöncösödő” faegyedeket és az erdőszegélyeket.*
- *Fahasználatokat és faanyagmozgatást - élet és vagyon, valamint az erdő egészségének védelme érdekében végzendő, halaszthatatlan beavatkozások kivételével - csak a talaj fagyott vagy száraz állapotában lehet végezni.”*

- Javasolt előírások⁴:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természet szerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. (E04)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonzóási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot. (E40)
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (E41)
- Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhoz fajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése. (E61)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú megőrzésével. (E95)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában a holtfa mennyiségi és minőségi növelése érdekében aktív beavatkozások is tervezhetők (pl. lábon álló holtfa gyűrűzésével, magas csonk, fekvő holtfa visszahagyásával, faegyedek sebzésével).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

⁴ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület erdőterülete „szentély-jellegű” erdősztep-erdőnek tekinthető. A területen található összefüggő honos erdőállományok, közösségi jelentőségű élőhelytípusokat reprezentálnak és közösségi jelentőségű fajok élőhelyül szolgálnak, nagy természetvédelmi jelentőséggel bírnak. Az élőhelytípusra javasolt erdőkezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, természetes úton történő javulását szolgálják. A molyhos tölgyesek jelentős természeti értéket hordozó állományai kifejezetten véderdők, fenntartásukhoz aktív kezelés nem szükséges. A természetes erdődinamikai folyamatok érvényesülése a cél, a természetvédelmi erdészeti beavatkozások csak a meglévő állapot javulását szolgálhatják. Mivel a teljes erdőtömb természetvédelmi vagyonekezelésben található, így társulásalapú további kezelési egységekre történő felosztás nem volt indokolt. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fásszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Idegenhonos és származékerdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület összes telepített – nem honos faállománnyal jellemezhető – erdei ide kerültek besorolásra. A telepített akácosokon, nemesnyárasokon, vörös tölgyeseken túl ide soroltuk a spontán terjedéssel létrejött akácosokat is.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), Ültetett akácosok (S1), Nemesnyárasok (S2), Egyéb tájidegen lombos erdők (S3), Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- érintett földrészletek: Kerecsend 057/11*, 057/13*, 057/19*, 057/4*, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/f, 071/3/g*, 071/3/h*, 071/3/n* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Kerecsend 1/C, 1/CE*, 3/A*, 4/A*, 4/B, 5/A*, 5/CE, 8/A, 8/D*, 8/H* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak (elsősorban akácos erdőállományok) visszaszorítása, középtávon a szerkezetátalakítás. A nem tájhonos állományok (pl. vörös tölgyesek, telepített korai juharosok) esetében fokozatosan javasolt a fafaj-csere megvalósítása, mivel véghasználat esetén a peremhelyzetű erdőrészek felől nagyobb inváziós nyomás érné a természetes erdőállományokat.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettsége fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról szóló 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Az erdőkre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.2.3.) az alábbiak:

- *„Idegenhonos fafajú erdőállományok termőhelynek megfelelő, őshonos fajokból álló elegyes állományokra való átalakítását fokozatosan, folyamatos erdőborítás biztosításával kell elvégezni.*
- *Idegenhonos, agresszíven terjeszkedő fafajok egyedeinek eltávolítása, terjedésük megakadályozása érdekében indokolt esetben vegyszeres beavatkozás is alkalmazható. A vegyszeres beavatkozás engedéllyel, pontszerűen, tuskókenéssel, törzsfűrással az élőhely és a védett fajok teljes kímélete mellett történhet.*
- *Fahasználatokat és faanyagmozgatást - élet és vagyon, valamint az erdő egészségének védelme érdekében végzendő, halaszthatatlan beavatkozások kivételével - csak a talaj fagyott vagy száraz állapotában lehet végezni.”*

- Javasolt előírások⁵:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30)
- A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot. (E40)
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (E41)
- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
  - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
  - Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
  - Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

⁵ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélykíratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. (E70)
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése. (E74)
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. (E77)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Elsődleges élőhelyfejlesztési javaslat az ültetvények és az elakácódott származékdűk szerkezetátalakítása a termőhelynek megfelelő tájhonos fafajokból álló erdőállományokká. Ennek ütemét és mértékét a körzeti erdőtervezéskor javasolt megállapítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A legkisebb természetvédelmi értéket képviselő, az akác és a bálványfa terjedési gócaként is számon tartható élőhelyek, melyek átalakítása őshonos fafajokból álló állományokká fontos fejlesztési célként jelenik meg. A kezelési javaslatok a természetességi állapotuk javulását, az inváziós növényfajok terjedésének megakadályozását, valamint az erdőgazdálkodási beavatkozások közvetlen negatív hatásainak megelőzését szolgálják.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Lössgyepek, félszáraz gyepek és cserjések

a) A kezelési egység meghatározása:

Számos, igen eltérő természetességű élőhelytípust foglal magába a kezelési egységgel lehatárolt terület. Ide kerültek besorolásra a tervezési terület összes természetszerű gyeptípusai löszgyepek és félszáraz gyepek, illetve ezek leromlott állományai. A kezelési egységhez soroltuk a gyepekkel határos cserjéseket is, melyek részben természetes

sztyepecserjések (cseplezsmeggyesek), másrészt spontán szukcesszióval kialakult galagonyás-vadrózsás-kökényes töviskés cserjések.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Sztyepecserjések (M6), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Üde és nedves cserjések (P2a), Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7) / Natura 2000 kód: Szubkontinentális peri-pannon cserjések (40A0*), Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*).
- érintett közösségi jelentőségű fajok: Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), piros kígyószisz (*Echium russicum*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*), sztyeplepke (*Catopta thrips*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), magyar tarsza (*Isophya costata*).
- érintett földrészletek: Kerecsend 057/10, 057/11*, 057/12*, 057/13*, 057/19*, 057/2, 057/4*, 071/3/a, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/n*, 071/3/p, 072/27* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Kerecsend 1/CE*, 14/A*, 4/C, 8/CE1*, 8/F*, 8/TI (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységgel lehatárolt területrészt többnyire gazdálkodással nem érintett, azonban mivel olyan erdőrészleteket is érint, melyekben erdészeti hasznosítás tervezett, így fontosnak tartottuk a releváns erdőgazdálkodási javaslat-pontok kiemelését is. A szárazgyepek esetében a természetes folyamatok szabad érvényesülését biztosítani szükséges. Optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gazdálkodás az erdőssztyep jelleg (facsoportok és egyes fák, cserjés foltok, változatos gyepréteg) megtartásával javasolt. A természetes gyepterületek erdősítése nem javasolt. A kezelési egységbe tartozó élőhelyek (gyepterületek) kezelése elsődlegesen természetvédelmi célokat kell hogy szolgáljon. A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 38. §-a alapján a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges többek között a védett területen folytatott legeltetéshez, kaszáláshoz és terület helyreállításához. A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

Kötelező előírásoknak tekinthetők a védett területekre, a természetvédelmi kezelési tervekben meghatározott korlátozások és tilalmak is. Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület

védettségének fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról szóló 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre (és erdei tisztásokra) vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.2.2. és 3.2.3) az alábbiak:

- *„Gyep fenntartása során tilos a tápanyag-utánpótlás, a felületés és a vegyszerhasználat - utóbbi esetben az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő cserje- és fajok elleni vegyszeres védekezés kivételével.*
- *Gondoskodni kell az agresszíven terjeszkedő cserjefajok, továbbá az idegenhonos vagy tájidegen fajok gyepeken megjelenő egyedeinek eltávolításáról, e fajok terjedésének megakadályozásáról. Az e célból történő vegyszerhasználat során a 3.2.3.4. pontban foglaltakat kell alkalmazni.*
- *Lágyszárú idegenhonos fajok terjeszkedését mechanikai módszerekkel kell megakadályozni.*
- *Gyep feltörése tilos.*
- *Az erdei tisztásokat és a nyiladékokat rendszeres kaszálással és szárzúzással kell fenntartani.”*

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormány rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- *„3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- *(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.*
- *(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.*
- *(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.*

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások⁶:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni (GY31).

⁶ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása (GY33).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása (GY32).
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása. (GY98)
- A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyfejlesztési javaslatként a cserjésedés és spontán erdősülés visszaszorítása, valamint az idegenhonos inváziós fásszárúak eltávolítása adható meg. A jellegtelen gyepként (OB és OC élőhelykategóriák) térképezett élőhelyfoltok megfelelő kezeléssel viszonylag gyorsan gyepké alakíthatók. Fontos itt is megjegyezni, hogy az élőhelyfejlesztések során a gyepék közé ékelődő sztyeppcserjések illetve az idős hagyásfák teljes kíméletét, valamint a töviskes cserjések részleges kíméletét indokolt biztosítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési területen található löszgyepék és félszáraz gyepék régiósan is igen értékes állományoknak tekinthetők. Több jelölő és hazai védettséggel bíró faj jelentős állománya található meg. Természetességi állapotuk változatos, élőhelyfoltként különbözhet. Legértékesebbek azok, melyek tölgyes foltokhoz, sztyeppcserjésekhez kapcsolódnak, azzal mozaikot képeznek. Az élőhelytípusra javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, javulását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az idegenhonos inváziós fásszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása, illetve a gyeprekonstrukcióval helyreállított gyepék állapotának fenntartó kezelésekkkel való megőrzése.

3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Üde mocsárrétek, szikes rétsztyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A Laskó patak egykori hullámterére néző, annak teraszának alsó szintjén található mocsárréteket és sziki rétsztyepeket soroltuk ehhez a kezelési egységhez. A KE-3 egységgel lehatárolt löszgyepekhez és cserjésekhez illeszkednek, az átmenet köztük sok esetben nem éles. Jellemzőjük a magasabb talajvízszint és az ebből fakadó üdebb növényzeti típusoknak a megjelenése. A kezelési egységgel lehatárolt mozaikos területbe kisebb zárvány-jellegű löszgyepeket és szárazabb cserjéseket is belevettünk.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Nem zombékoló magassárrétek (B5), Mocsárrétek (D34), Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3), Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), Jellegtelen üde gyepek (OB), Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b) / Natura 2000 kód: Pannon szikes sztyepek és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei (6440).
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*).
- érintett földrészletek: Kerecsend 057/12*, 057/13*, 057/19*, 071/3/n* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Kerecsend 8/CE1* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A mocsárrétek, sziki rétsztyepek erősen kezelésfüggő élőhelytípusnak tekinthetők, fennmaradásuk, természetes állományképük csak kaszálással biztosítható. Jelenleg többnyire kaszálással sem érintettek, a mélyebb fekvésű foltokban a talajon megjelenő talajvíz hosszabb időig is fennmaradhat. Az adott év csapadékjárásának függvényében több esetben a gépkocsival történő közlekedés mély kerékvágásokat alakít ki a mocsárréteken, mely természetvédelmi szempontból nem kedvező (gyomosodás lép fel ezeken a részeken).

Optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fásszárú-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gazdálkodás az erdőssztyep jelleg (kisebb cserjés foltok, változatos gyepruktúra) megtartásával javasolt. A természetszerű gyepterületek erdősítése nem javasolt. A kezelési egységbe tartozó élőhelyek (gyepterületek) kezelése elsődlegesen természetvédelmi célokat kell hogy szolgáljon.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 38. §-a alapján a természetvédelmi hatóság engedélyre szükséges többek között a védett területen folytatott legeltetéshez, kaszáláshoz és terület helyreállításához. A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

Kötelező előírásoknak tekinthetők a védett területekre, a természetvédelmi kezelési tervekben meghatározott korlátozások és tilalmak is. Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról szóló 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre (és erdei tisztásokra) vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.2.2. és 3.2.3) az alábbiak:

- „Gyep fenntartása során tilos a tápanyag-utánpótlás, a felületés és a vegyszerhasználat - utóbbi esetben az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő cserje- és fafajok elleni vegyszeres védekezés kivételével.
- Gondoskodni kell az agresszíven terjeszkedő cserjefajok, továbbá az idegenhonos vagy tájidegen fafajok gyepeken megjelenő egyedek eltávolításáról, e fajok

terjedésének megakadályozásáról. Az e célból történő vegyszerhasználat során a 3.2.3.4. pontban foglaltakat kell alkalmazni.

- Lágyszárú idegenhonos fajok terjeszkedését mechanikai módszerekkel kell megakadályozni.
- Gyep feltörése tilos.
- Az erdei tisztásokat és a nyiladékokat rendszeres kaszálással és szárazúzással kell fenntartani.”

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. A gyepekre vonatkozó lefontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- „Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használatlaltal történhet.
- A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.
- A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.
- Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.
- Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.
- Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.
- Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.
- A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.
- Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.
- Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormány rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.
(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.
(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.
(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.
4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
(2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
(3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
(4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:

- a) a nád irtásához, valamint
b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások⁷:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli előírás javaslatokat listázzuk:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni (GY31).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása (GY33).
- A kaszátlan területet kaszálásenként más helyen történő kialakítása. (GY98)
- A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető. (GY128)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

⁷ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

A sziki kocscordos rétsztyepék és a mocsárrétek szegélyében kisebb elszántott sávok is találhatóak (lásd KE-5). Ezen a részen a gyepterület helyreállítása szükséges, melynek révén a szántószegély felől a gyomos sáv eltolódik, így a gyomosodás mértéke kisebb lesz. A siska nádtippannal és közönséges náddal terjedő gyepterületek kezelését javasolt a fajok virágzását megelőzően elvégezni.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési terület sziki magaskórós rétsztyepje régiós szinten is kiemelkedő értékekkel bír, így megőrzésük kiemelt prioritással bír. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik a terjedő honos és idegenhonos fajok visszaszorítása, terjedésüknek megakadályozása, valamint a peremszéli élőhelyek elszántásának a megakadályozása.

3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Elszántott gyepszegélyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen azon gyepszegélyei lettek lehatárolva a kezelési egységben, amelyek elszántással érintettek a tervezési területen.

a) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj: nincs érintettség
- érintett földrésztetek: Kerecsend 057/11*, 057/13*, 057/19* (a csillaggal [*] jelölt földrésztetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrésztetek: nincs érintettség

b) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A védett és Natura 2000 besorolású gyepek elszántása nem megengedett. Ennek következtében szükséges az elszántott gyepterületek határainak kimérése és a gyepterület helyreállítása. Ennek módja a terület évenként kétszeri tisztítókaszálása, esetleges felülvetése (pl. füves-here keverékkel). Az elszántással érintett területek összkiterjedése 0,9 hektár. Az elszántott részterületek kiterjedése 380 m² és 0,3 hektár közötti.

c) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az országos védett terület vonatkozásában kötelező természetvédelmi előírásokat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete (természetvédelmi kezelési terv) tartalmazza. Mind a jelenlegi hasznosításhoz köthető szántókra vonatkozó, mind pedig a jövőbeli (gyepterület művelési ághoz köthető) gyepekre

vonatkozó legfontosabb kezelési módokat, korlátozásokat és tilalmakat ismertetjük. A szántókra vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.2.) az alábbiak:

- *„Nagy műveletszámú, élőmunka-, vegyszer- és műtrágyaigényű intenzív növénykultúrák termesztése tilos.*
- *A gabonafélék betakarítása után, a tavaszi vetésű kultúrák előtt a terület 25%-án zöldugart kell meghagyni.*
- *Műutak szegélyeinek kivételével 6 m széles vegyszermentes táblaszegélyeket kell kialakítani.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási és betakarítási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *A lucerna területének 2%-án kaszátlan sávokat kell váltakozó helyen meghagyni.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *Repülőgépes mezőgazdasági munka az igazgatósággal végzett egyeztetést követően végezhető.*
- *Magas környezetterhelési kockázattal járó vegyszerek használata tilos.”*

A gyepekre vonatkozó legfontosabb kezelési módok, korlátozások és tilalmak (3.1.1.) az alábbiak:

- *„Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, természetkímélő használattal történhet.*
- *A gyepek juh, szarvasmarha, ló legeltetésével vagy kaszálással hasznosíthatók.*
- *A gyepeken tartható maximális állatlétszámot az egyes területek vonatkozásában a gyepek eltartóképességének figyelembevételével kell meghatározni, azonban nem haladhatja meg az 1 szamosállat/ha sűrűség értéket.*
- *Új legelőberendezések létesítése az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.*
- *Gyepterületen gépi munkát csak szilárd, száraz talajon szabad végezni.*
- *Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók.*
- *Kaszálógépeken vadriasztó berendezés használata kötelező.*
- *A kaszálók területének 2%-án kaszátlan sávot kell meghagyni éves váltással.*
- *Az elgyomosodott gyepterületek állapotának helyreállítása érdekében az igazgatósággal előzetesen egyeztetve gazoló kaszálásokat kell alkalmazni.*
- *Gyepeken szerves trágya és talajjavító anyag deponálása tilos.”*

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat:

- *„3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- *(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.*
- *(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.*
- *(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- *(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.*

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.
- (2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
- (3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.
- (4) A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
- a) a nád irtásához, valamint
- b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.
- (5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.
5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.
- (2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- (3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- (4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.”

- Javasolt előírások⁸:

Az alábbi pontban csak az előző pontban felsorolt kötelezően betartandó előírásokon túli gyepes előírás javaslatokat (GY) listázzuk:

- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéshez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

d) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

⁸ A javasolt leírások a tervezési „Útmutató” 2. sz. melléklete alapján kerültek ismertetésre

A kezelési egység vonatkozásában élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatók meg. A gyepek konverzió – mivel gyepek művelési ágú területek sorolandók ide – nem tekinthető ilyen javaslatnak, ezt hatósági úton javasolt megvalósítani.

e) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

f) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel lehatárolt területrészeket a gyepek szegélyeinek elszántásával kialakult kisebb sávok képezik. Ezen esetekben – akár hatósági úton is – a birtokhatárok állandósítása a cél, majd ez követően a művelési ágak (gyepek) megfelelő hasznosítást kell folytatni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyeptípusoktól függően, legeltetéssel, kaszálás, illetve cserjeirtással, inváziós fajok egyedek eltávolításával történhet (lásd KE-3).

Erdősült területek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az inváziós fajok visszaszorítására irányuló aktív tevékenységet jelenti (lásd KE-1 és KE-2). A honos erdőállományok vonatkozásában a holtfa mennyiségi és minőségi növelése érdekében aktív beavatkozások is tervezhetők (pl. lábön álló holtfa gyűrűzésével, magas csonk, fekvő holtfa visszahagyásával, faegyedek sebzésével).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok védelmét elsősorban a javasolt élőhelykezelésekkel látjuk biztosítottak megoldani.

A jelölő státuszú sziki magaskórós rétsztyepek karakterfajának tekinthető nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) speciális életmenetéhez igazodva a sziki kocscsordos állományrészek kezelését az alábbi módon javasolt végezni:

- Tekintettel arra, hogy a nőstény lepkék füvek szárhüvelyébe petéznek, ezért a gyepek egészének tavaszi vagy kora nyári kaszálása, és a széna összegyűjtése a fiatal hernyók pusztulását, míg az élőhely késő őszi kaszálása a peték megsemmisülését eredményezheti. Mivel az imágók leginkább 25–45 cm magasságú – azaz kellően vastag és erős szárú – füveket választanak a peterakáshoz, ezért a nyár derekán vagy végén végrehajtott kaszálás sem támogatható akkor, ha a növényzet legalább a rajzási időszak kezdetéig (időjárási körülményektől függően szeptember végéig, október elejéig) nem nő meg ilyen magasságúra.
- Ha a kaszálás természetvédelmi okok miatt szükséges, vagy a gazdálkodási viszonyok miatt egyébként nem mellőzhető, úgy hatékony és célravezető eljárást jelenthet a mozaikos, illetve a sávos kaszálás alkalmazása.
- Amennyiben a kaszálás nem végezhető el kézi erővel, úgy gépi területkezelés esetén a vágólapot legalább 5-10 cm magasságban kell beállítani, mert a gyepek növényzete így gyorsabban regenerálódik, illetve e megoldás az egyedek életét is kevésbé

veszélyezteteti. Sávos kaszálás esetén az érintetlenül hagyott növényzet szélessége legalább 5 m legyen.

- A sziki kocsordos élőhelyfoltok kaszálása – különösen a nagy szikibagoly élőhelyein – a július 10. és augusztus 20. közötti intervallumban javasolt.
- Lehetőleg minimálisra kell csökkenteni a sziki kocsordos élőhelyekre gépjárművel történő behajtást, mert ez nemcsak a gyepek épségét veszélyezteteti, de a kerekek által kifejtett jelentős mértékű fizikai terhelés egyrészt elpusztíthatja a talaj felszínén vagy a tápnövényen tartózkodó lárvákat, másrészt pedig eltömítheti azokat a járatokat, melyeken keresztül a kikelő lepkék a szabadba jutnak.

3.2.4. *Kutatás, monitorozás*

A Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 9/1993. (III. 9.) KTM rendelet 2. sz. melléklete alapján kiemelt természetvédelmi stratégiának tekinthető az „*alapállapot-felmérést szolgáló és monitoring rendszerű kutatások, valamint a természetvédelmi kezelési tevékenységet megalapozó vizsgálatok végzése*”.

A Kerecsendi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 151/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet módosításáról szóló 40/2016. (VI. 15.) FM rendelet 1. sz. melléklete alapján természetvédelmi stratégiának tekinthető a „*terület természetvédelmi kezelését megalapozó kutatások, vizsgálatok elősegítése, támogatása*” (2.7). A természetvédelmi célkitűzések között pedig megfogalmazásra került a „*terület természeti értékeinek feltárását, fenntartását célzó kutatások természeti feltételeinek biztosítása*” (1.5) pont is.

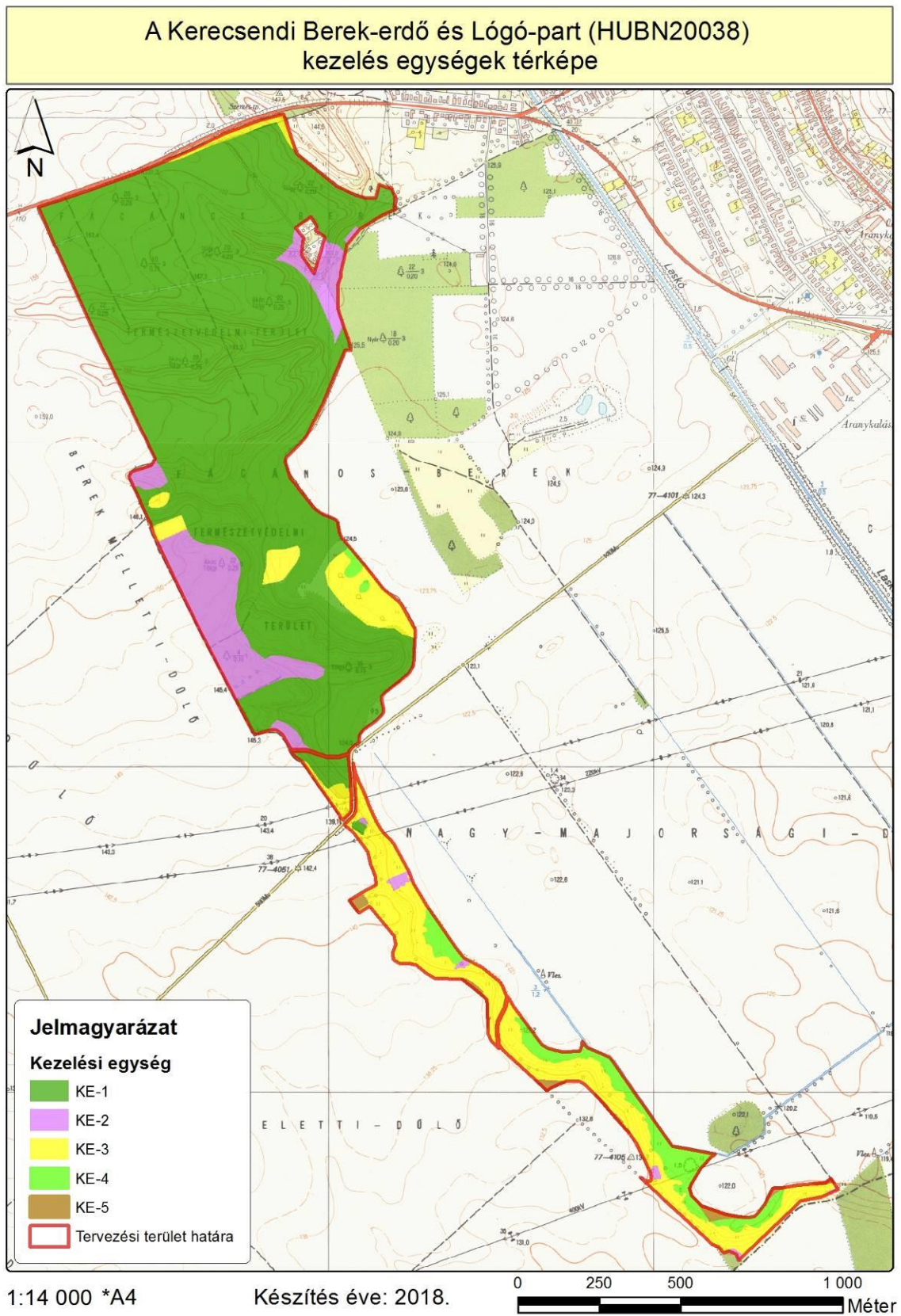
A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) monitorozása zajlik. A terület országos védett státuszából adódóan, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésére álltak korábban is biotikai alapadatok, elsősorban az edényes flórára, a bogár- és lepkefaunára, valamint a gerinces faunára (elsősorban avifauna) vonatkozóan. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, különös tekintettel a közösségi jelentőségű állat és növényfajok felmérésével, illetve a lógó-parti alegység tekintetében az élőhelytérkép elkészítésével.

A jövőben az alábbi kutatási feladatok élveznek kiemelt prioritást:

- Természetvédelmi kezelések hatásainak vizsgálata, monitorozása (kaszálás – kiemelten a nagy szikibagolyra és a sztyeplepkére valamint tápnövényeikre)
- Erdei madár és xilofág rovarfajok faunisztikai és közösségi szintű vizsgálata
- Az élőhelytérkép ismételt elkészítése (10 évente javasolt)
- Kiegészítő adatgyűjtés közösségi jelentőségű és védett növény- és állatfajok elterjedéséről, különös tekintettel az elmúlt években kimutatott két új közösségi jelentőségű (nem jelölő státuszú) bogárfaj esetében (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és ráncos gyászbogár (*Probatiscus subrugosus*)).

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2018):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészek
KE-1	Honos erdőállományok	101,72	Kerecsend 057/4*, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/g*, 071/3/h*, 071/3/j, 071/3/k, 071/3/l, 071/3/m, 071/3/n*, 072/27*	Kerecsend 1/A, 1/B, 1/CE*, 14/A*, 2/A, 2/B, 3/A*, 3/NY, 4/A*, 5/A*, 5/B, 5/TI, 6/A, 6/NY, 7/A, 7/NY1, 7/NY2, 8/B, 8/C, 8/CE2, 8/D*, 8/E, 8/F*, 8/G, 8/H*, 8/I, 8/J
KE-2	Idegenhonos és származékérdők	13	Kerecsend 057/11*, 057/13*, 057/19*, 057/4*, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/f, 071/3/g*, 071/3/h*, 071/3/n*	Kerecsend 1/C, 1/CE*, 3/A*, 4/A*, 4/B, 5/A*, 5/CE, 8/A, 8/D*, 8/H*
KE-3	Löszgyepek, félszáraz gyepes és cserjések	21,62	Kerecsend 057/10, 057/11*, 057/12*, 057/13*, 057/19*, 057/2, 057/4*, 071/3/a, 071/3/b*, 071/3/c*, 071/3/n*, 071/3/p, 072/27*	Kerecsend 1/CE*, 14/A*, 4/C, 8/CE1*, 8/F*, 8/TI
KE-4	Üde mocsárrétek, szikes rétsztyepek	5,52	Kerecsend 057/12*, 057/13*, 057/19*, 071/3/n*	Kerecsend 8/CE1*
KE-5	Elszántott gyepszegélyek	0,93	Kerecsend 057/11*, 057/13*, 057/19*	-

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A 2014-2020 közötti időszakra elfogadott új Vidékfejlesztési Program tartalmazza a megadott időszakban igénybe vehető támogatási jogcímeket. A betartandó előírásokat a 2015-2017 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások tartalmazzák. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatásokról szóló támogatási rendeletek

ugyanakkor továbbra is hatályban maradnak, amíg történik belőlük kifizetés - ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

Továbbra is számos olyan jogcím létezik, melynek révén a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben. Ezek közül legfontosabbak a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra; a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodási és az erdészeti, valamint erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés tematikus előírás csoportokba integrálódnak. Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során (lásd VP-4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések). Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került (lásd kompenzációs támogatás).

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, vagy a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról készített összefoglaló a tervdokumentáció 5. mellékletében található.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmazzuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együtt járhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

Mivel az állami erdőgazdálkodó a kompenzációs jellegű támogatásokból ki van zárva, javasolt az erdő-környezetgazdálkodási célprogramoknál olyan speciális forrásokat is nevesíteni, melyek révén az állami erdőgazdálkodó is érdekelt lehet speciális élőhelyvédelmi és/vagy fejlesztési tevékenységek megvalósításában (pl. a jelenleg elérhető szerkezet-átalakítási célprogramhoz hasonlóan).

3.3.2. Pályázati források

Egy LIFE pályázat (*Oak Forests – Conservation management tools for increasing structural and compositional biodiversity in Natura2000 oak forests*; LIFE16 NAT/IT/000245; 2017 – 2026) keretében idegenhonos faállományok szerkezetátalakítása fog megvalósulni a tervezési területen a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában.

Egy kidolgozás alatt álló LIFE Integrált Projekt részelemeként a tervezési területen található gyepekben természetvédelmi célú cserjeirtás és idegenhonos növényfajok irtása tervezett.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Natura 2000 fenntartási terv esetében kötelezően alkalmazandó kommunikációs eszközök az alábbiak voltak:

- önkormányzati közzététel
- gazdafórum vagy falufórum
- honlap
- érintettek e-mailen/levélben történő megkeresése

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tertivevény	Üisz: 1110/1/2019. 22 levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2019.03.01
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyepek és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket.	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (db)	2019.03.13
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 1110/1/2019.	2019.03.13
Önkormányzati	Igazolás az önkormányzat	Üisz: 1110/2/2019.	2019.03.01

közzététel	részéről		
Honlap	Elérhetősége, dátuma	adatfeltöltés	2019.03.01

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (8 tulajdonos)
Erdőgazdálkodók	Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
Vadgazdálkodók	Kerecsend-Füzesabony Földtulajdonosi Közösség
Önkormányzatok	Kerecsend Község Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Heves Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Földművelésügyi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Erdészeti Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály • Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
Civil szervezetek, köztestületek, kamarák	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Heves Megyei Igazgatósága • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 34 sz. Bükk Helyi Csoportja
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • ÉMÁSZ HÁLÓZATI KFT. • MAVIR Magyar Villamos Energia-Ipari Átviteli Rendszerigazgató ZRT
Helyi lakosság	Az érintett település lakosai

3.4.3. *Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*

Fórumot követően töltendő ki.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület – a tájföldrajzi besorolás szerint - a Heves-sík (1.9.22) és az Egri-Bükkalja (6.5.22) kistájak érintkezési zónájában helyezkedik el. Maga a terület két területrészből áll össze: (1) északon a Kerecsendi-erdő (vagy „Fácányos-berek”, „Berek-erdő”) és a (2) déli Laskó teraszról, melynek Lógó-part a megnevezése. A tervezési terület 119-156 méter tengerszint feletti magasságban helyezkedik el.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A kistáj mérsékelt meleg–száraz éghajlattal jellemezhető terület. Felhőzete csekély, az évi átlag 50-55% között változik. Az évi napfénytartam az északi területeken 1930-1950 óra. A nyári évnegyedben 780-800, télen 185-190 a napsütéses órák száma.

Az évi középhőmérséklet 9,8-9,9 °C, a vegetációs időszak átlaghőmérséklete 17,0 °C. A napi középhőmérséklet évi 185 napon (április 12-13. és október 14. között) 10 °C fölött alakul. Az utolsó tavaszi fagyok április 13-a körül, az első őszi fagyok október 20-a körül várhatók. A fagymentes időszak kb. 190 napig tart. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 33,8-34,0 °C, az abszolút minimumok átlaga -16,4 °C körül alakul. A Kerecsendi-erdő – mint térségi szinten is kiemelkedő területű erdőterület – ettől jóval hűvösebb mikroklímával rendelkezik, mely különösen a völgytalpakon és az északias völgyoldalokban észlelhető.

Az évi csapadék átlagosan 560-580 mm. A vegetációs időszakban általában 330-350 mm eső hullik. A téli hótakarós napok száma kb. 36, az átlagos hóvastagság 16-18 mm. Legcsapadékosabb hónap a június, legkevesebb a csapadék januárban. Az őszi másodmaximum nagyon gyenge, és a terület jellegzetes kontinentális típusú csapadékeloszlására utal a csapadék erős évi változása (a legcsapadékosabb hónapban kétszer annyi esik, mint a legszárazabb hónapban). A csapadék bizonytalansága nagy, ami azt jelenti, hogy a legcsapadékosabb és a legszárazabb évek csapadékösszegeinek hányadosa nagyobb az országos átlagnál. Az évi vízhiány a kevés csapadék és a meleg nyár miatt magas, átlagértéke 150 - 175 mm között váltakozik. Az ariditási index 1,21-1,26.

A leggyakoribb szélirány a K-i, ÉK-i. A szélesebbség átlaga nem nagy, 2,5 m/s körüli, az Északi-Kárpátok és az Északi-középhegység által biztosított szélvédelemnek köszönhetően.

1.1.2. Vízirajzi adottságok

Vízföldrajzi szempontból a táj legfontosabb jellemzője a nagyfokú vízszegénység, ami a felszíni és a felszín alatti vizekre egyaránt vonatkozik.

A területen, elsősorban kis kiterjedése és földtani, földrajzi helyzete miatt élővízfolyás, forrás nem található. A tervezési terület a Laskó egykori patakteraszán, annak szélén helyezkedik el. Hullámos térszínét a valamikor rendezetlen, természetes medrében kanyargó Laskóhoz lefutó Ny-K irányú széles, az erdőt teljes szélességében átszelő vízmosások maradványvölgyei határozzák meg. A Laskó, mint legközelebbi vízfolyás, a tervezési területtől kb. 1-1,5 km-re keletre folyik mesterséges medrében.

A talajvíz mélysége 2-4 m között van, mennyisége nem számottevő. Kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. Keménysége 15-25 nk°. A szulfáttartalom csak a települések körzetében haladja meg a 60 mg/l-t. Az országban általánosan észlelhető időjárási szélsőségek (hosszantartó, meleg, csapadékszegény évek) hatására a tervezési területen is erősen lecsökkent a talajvíz szintje, amely bizonyos részeken a faállomány vízhiány okozta károsodáshoz vezetett.

1.1.3. Talajtani adottságok

A Berek-erdő talaja lösz, homokos lösz és homok alapkőzeten képződtek. Ennek köszönhetően szövetük és víztartókéességük is sokféle. Az alapkőzet legfelső rétege a lösz, ezért a magasabb térszinteken, platókon találjuk a lösz, homokos lösz alapkőzeten képződött csernozjom barna erdőtalajokat, vastag humuszos A szinttel. A talajképződésben nagy szerepe van a ritkás lombkorona alatt tenyésző dús cserje és lágyszárú vegetációnak. Kötött, gyakran agyagos B szintjük nagy vízfelvevőképességű, kiszáradva kökemény. Ez a legjellemzőbb talajtípus, a terület több mint 70% fordul elő. A löszös fedőréteg alatt találjuk a homokos lösz, és a homokrétegeket. Ahol a vízerózió eltávolította a fedő löszréteget, ott a rozsdabarna erdőtalajok különféle változataival találkozhatunk. A terület 5%-át borítják homokon képződött rozsdabarna erdőtalajok, kb 1/3-uk erodált. Homokos szövetük miatt rosszabb a víztartó képességük. Homokos lösz alapkőzeten csernozjom rozsdabarna erdőtalajokat találunk. A terület 7%-át borítja ez a talajtípus. A vízmosságok mikroklímatis hatására, főleg északi kitettségekben agyagbemosódásos rozsdabarna erdőtalajok képződtek a rozsdabarna erdőtalajokból. Területük elenyésző, kb, 2%. A lejtők alsó részén, és a vízmosságok „torkolatánál” a letörések által közbezárt sík területeken lejtőhordalék talajokat találunk. A terület 13%-át borítja ez a talajtípus. Elenyésző területen találunk még réti csernozjomot, mint a Laskó melletti egykori réti talajok maradványát. Ahol az erdő keleti szegélyében „szikésedő” fajok verik fel magukat (pl. sziki kocsord, réti őszirózsa) ott a talajban enyhe szikésedés is kimutatható.

1.2. Természeti adottságok

A Kerecsendi-erdő területén 2008-ban vegetációtérképezésre került sor, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR 2011) kritériumrendszerét követve. A lógó-parti alegység térképezése 2017-ben történt meg. Az élőhelytérképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok mérete, kiterjedése, természetessége tekintetében, melyek tervezési alapot is biztosítottak a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azok esetében tett természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
Nem zsombékoló magassárrétek	B5	-	0,09	0,06
Mocsárrétek	D34	6440	0,88	0,61
Kocsordos-őszirózsa sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	1530	3,37	2,36
Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	H4	6210	1,90	1,33
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	6250	3,34	2,34
Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	K2	91G0	2,92	2,04
Cseres-kocsánytalan tölgyesek	L2a	91M0	43,89	30,73
Nyílt lösztölgyesek	M2	91I0	54,92	38,46
Sztyepecserjések	M6	40A0	3,22	2,26
Jellegtelen üde gyep	OB	-	1,12	0,79
Jellegtelen száraz-félszáraz gyep	OC	-	2,11	1,48
Üde és nedves cserjések	P2a	-	0,25	0,17
Galagonyás-kökényes-borókás száraz	P2b	(40A0) ⁹	11,23	7,86

⁹ A kategóriához tartozó élőhelyfoltoknak csak egy része tartozik a megjelölt Natura 2000 élőhelytípushoz.

Élőhely neve	Á-NÉR kódja	Natura 2000 élőhely kódja	Területe (ha)	Aránya (%)
cserjések				
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	-	0,24	0,17
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	-	0,80	0,56
Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	RDb	-	0,67	0,47
Ültetett akácok	S1	-	2,61	1,83
Nemesnyárasok	S2	-	0,10	0,07
Egyéb tájidegen lombos erdők	S3	-	7,34	5,14
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	-	0,32	0,22
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	-	0,55	0,39
Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények	T11	-	0,62	0,44
Kertvárosok, szabadidős létesítmények	U2	-	0,31	0,21
Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, dígő- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak	U7	-	0,01	0,01
Összesen:			142,79	100

A tervezési terület földrajzi elhelyezkedésénél fogva átmeneti jellegeket mutat mind a flóra, a fauna, mind pedig az ökológiai kapcsolatok terén az Alföld és a hegylábperem (Bükkalja) között.

Egyediségét az adja, hogy a Bükkalja legdélibb peremén itt maradhatott fenn természet szerű erdőállomány, melynél fogva csak itt tanulmányozható a „kevert” síkvidéki és dombvidéki élővilág szerkezete, fajkészlete és regenerációs potenciálja. Ehhez a tényhez járul hozzá, hogy mint a tatárjuharos lösztölgyesek „locus classicus”-a és egyben utolsó természet szerű állománya tudománytörténeti jelentőséggel is bír. Az ökológiai kapcsolatok terén kiemelt szerep hárul a Laskóra, mely mai napon futószalagszerűen közvetíti az eltérő jellegű (sík- v. dombvidéki) fajokat. Az erdő ismételt benépesítésében (különösen, amikor a Laskó melletti fácányos még szerves kapcsolatban volt a Kerecsendi-erdővel) a patakot kísérő pusztai és erdőssztyepp fajokra nagy szerep hárult. Bár az erdőt magát izolált élőhelyfoltnak tekinthetjük, azonban a vagilis fajok számára nem jelent „sziget” élőhelyet.

A Kerecsendi-erdő az Alföld és a Középhegység találkozásánál helyezkedik el, és egy olyan erdőssztyep zónára jellemző társulás utolsó hírmondói közé tartozik, amely mára talán kipusztult az ország területéről. Hazánk löszel fedett területeit egykoron 9 %-ot borító tatárjuharos lösztölgyes (*Aceri tatarico-Quercetum pubescentis-roboris* Zólyomi 1957) részesedése napjainkban 0,1 % alá csökkent le. Elszórt mozaikjai, degradált töredékei fellelhetők az Alföld északi peremvidékén és a Mezőföldön, a löszhátak erdősségi és csernozjom talajain. A legtermészetesebb állapotban talán még a kerecsendi állomány van, amely azonban mai formájában már alig mutatja a társulás klasszikus képét, amelyet Zólyomi 1957-ben leírt. A kultúrhatás nyomait az egész erdőben felfedezhetjük, mivel az erdőt több generáció használta és használja ma is. Az erdőgazdálkodás tehát az, amely egyértelműen és kétségtelenül befolyásolja az erdő képét és fajösszetételét. Ennek megfelelően az erdő jelenlegi területéből jelentős arányt tesz ki az ültetvényszerű erdő, változó fafajösszetétellel, köztük számos tájidegen fafajjal (pl. fehér akác, vörös tölgy).

A Kerecsendi-erdő vegetációtörténeti és biogeográfiai értékelése a mai napig éles szakmai vitákat tarkított. Zólyomi Bálint akadémikus leírását követően a terület „reliktum-jellege” lett erősen kihangsúlyozva, mely a terület szigorú védettségét és a megkezdett erdőkezelések

felfüggesztését, elhagyását vonta maga után. A „locus classicus”-ként leírt erdőállomány ligetes – kvázi „erdőssztyepp erdő jellege” - azonban az 1950’-es évektől kezdődően szemmel láthatóan átalakult, sőt megszűnt. Ez elsősorban a cserjeszint erős térhódításában és a meglévő természetes lékeknek a gyors záródásában nyilvánult meg, olyannyira, hogy jelenleg a sztyeppréti fajok igen visszaszorultak (sőt egyes elemek nem is kerültek elő az utóbbi években). Számos sztyeppelem csak kizárólag a még fenntartott nyiladékrendszerek mentén fordul már csak elő. A tatárjuharos lösztölgyes erdőállományok jelentős része mezofil irányba tolódott el, sok esetben a 2008-as térképezés során már cseres tölgyesként lettek térképezve.

A terület állatvilága átmeneti jelleget mutat, a hegylábperemi területek és az alföldi, nyílt élőhelyek között. A folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási üzemmódok, a lazább erdőszerkezet, változatos cserjevilággal szegélyezett nyiladékok és a gazdag erdőssztyepp flóra a sokszínű rovarvilágnak kedvez. Ennek megfelelően a tervezési terület zoológiai vizsgálatai inkább az alacsonyabb rendű fajcsoportokra terjedtek ki, így ezekből gazdagabb adatsorokkal rendelkezünk, mint a gerinces fauna magasabb szerveződéseiből.

A védett terület faunájának legmeghatározóbb értékeit jelentik az itt élő ritka és fokozottan védett lepke- és bogárfajok. Gerinces faunája a hegylábperemi tölgyesekkel (melegkedvelő tölgyesek, cseres-tölgyesek) mutat rokonságot. A hüllők a nyílt tisztásokon, erdősszegélyekben fordulnak elő, míg a változatos szintezettséggel bíró erdő egyaránt nyújt élőhelyet énekesmadaraknak, valamint harkályoknak. Az emlősfajájában szintén jelentősek azon fajok – erdei pele, mogyorós pele –, amelyek ezt a gazdag cserje és rovarvilágot részesítik előnyben.

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6250*	Síksági pannon löszgyepek	A
40A0*	Szubkontinentális peri-pannon cserjések	B
9110 *	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgy (<i>Quercus spp.</i>) fajokkal	B
91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	C
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	C
1530*	Pannon szikes sztyepppek és mocsarak	D
6210	Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* fontos orchidea-lelőhelyek)	„D” értékkel felvételre javasolt
6440	Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> -hoz tartozó mocsárrétjei	„D” értékkel felvételre javasolt

A jelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok összefoglalása:

Natura 2000 élőhely megnevezése	Kódja	Minősítés ¹⁰	Területe / aránya (a 2017. évi felmérések alapján)

¹⁰ Az élőhelyek minősítési kódtáblája az alábbi reprezentáltsághoz köthető: A = kiemelkedő reprezentativitás; B = jó reprezentativitás; C = szignifikáns reprezentativitás. Ha egy élőhelytípus megtalálható ugyan, de a kérdéses terület szempontjából nem jelentős, ezt egy negyedik kategóriaként kell jelezni: D = nem szignifikáns jelenlét.

Natura 2000 élőhely megnevezése	Kódja	Minősítés ¹⁰	Területe / aránya (a 2017. évi felmérések alapján)
Síksági pannon löszgyepek	6250*	A-CBB	3,34 ha / 2,34 %
Szubkontinentális peri-pannon cserjések	40A0*	B-CBB	5,06 ha / 3,54 %
Euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgy (<i>Quercus spp.</i>) fajokkal	91I0 *	B-BBB	54,92 ha / 38,46 %
Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i>	91G0*	C-CBC	2,92 ha / 2,04 %
Pannon cseres-tölgyesek	91M0	C-BBB	43,89 ha / 30,73 %

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusok¹¹:

Élőhely neve: Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:

6250*

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhelytípus megjelenik mind a Kerecsendi-erdő, mind pedig a Lógó-part elegységben. Előbbiben csak igen kis kiterjedésű, a nyiladékrendszer fátlan részén fordul elő (méretük a térképezési lépték alatti). A Lógó-parton 24 élőhelyfoltban kerültek lehatárolásra löszgyepek, az élőhelyfoltok kiterjedése a 33 m² és a 0,7 hektár közötti.

Élőhely területi aránya:

2,34% (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

3,34 ha (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 12,2 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelytérképezés pontossága adható meg.

Élőhely jellemzése:

A Kerecsendi-erdő nyiladékrendszerében előforduló állományoknak különböző fokú degradátumai fordulnak elő. Az erdő tisztásain és nyiladékain megtalálható gyepeket elsősorban a beerdősülés veszélyezteti. Mivel a sztyeppfajok a lombkorona záródása után eltűnnek, ezért a nyiladékrendszer karbantartásával lehet e gyepeket fenntartani, és ritka fajukat megőrizni. A nyiladékok gyepfajai között számos fényigényesebb erdei faj is megtalálható. Jellemző állományképző fajok közül kiemelésre érdemesek az alábbiak: barázdált csenkesz *Festuca rupicola*, keskenylevelű perje *Poa angustifolia*, deres tarackbúza *Agropyron intermedium*, magas gyöngyperje *Melica altissima*. A löszpusztarét fragmentumok csökkenésével a sztyeppfajok állományai is erősen lecsökkentek (pl. tavaszi hérics *Adonis vernalis*, Janka-tarsóka *Thlaspi jankae*, pusztai meténg *Vinca herbacea*). A Lógó-parton fennmaradt tipikusabb állományok természetessége is széles skálán mozog.

¹¹ Az egyes közösségi jelentőségű élőhelytípusok elterjedését mutató térkép a „Térképek” pont alatt található

A legtermészetesebb állományok karakter (és védett) fajokban gazdagok, míg a leromlottabb siskanád-tippanos állományok fajszegények. A löszgyepfoltokat általában galagonyás-kökényes cserjések és/vagy szálkaperjés félszáraz gyepek övezik. Utóbbival jobbra a fajkészlet is közös. Ezen egység jellemző, védett fajai az alábbiak: gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), hengeresfészű peremizs (*Inula germanica*), Sadler-imola (*Centaurea scabiosa subsp. sadleriana*), réti iszalag (*Clematis integrifolia*), dunai szegfű (*Dianthus collinus*), nyúlánk madártej (*Ornithogalum brevistylum*), hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa tirsia*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*). Mindhárom közösségi jelentőségű faj – piros kígyószisz (*Echium maculatum*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) – előfordulása ehhez a társuláshoz köthető.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése¹²:

A tervezési területen igen eltérő természetességű löszgyepek találhatóak. A karakterfajokban gazdag állományok magas természetességűek (TDO=4), a kisebb – más élőhelyfoltok közé ékelődő állományok általában közepesen leromlottak (TDO=3), de a siskanád-tippannal jellemezhető állományok között leromlott (TDO=2) természetességű foltok is megtalálhatóak.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely veszélyeztetettsége magas. Igen sérülékeny élőhelytípus országos szinten is. Az egyes élőhelyfoltok kis – sok esetben szobányi méretű – kiterjedése maga is jelentős veszélyeztető tényezőnek tekinthető.

Veszélyeztető tényezők:

(*Lógó-part alegység esetében*):
Az érintkező táji környezet adottságaiból adódóan, a magasabb teraszokról bemosódó a műtrágyák a talaj nitrogénban történő feldúsulását okozzák (A20). Ez a növényzet gyomosodásához vezet. A kezelés hiányában az élőhelyfolt fokozatosan záródik, melynek következtében a fényigényes sztyeppfajok visszaszorulásával számolunk (A06, L02). A térképezett élőhelyfoltokat részben spontán akác és tövises cserjések és siskanádas foltok vesznek körül (I02, I04). Szórványosan a keskenylevelű ezüstfa is jelentkezik a tervezési területen. Kis folton jelentkezik az elszántás is platóhelyzetben, mely eredetileg löszgyepfoltot érintett (A01).
(*Kerecsendi-erdő alegység esetében*):
A löszgyepek fennmaradásának záloga a

¹² Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

nyiladékrendszer fenntartása. Kezelés hiányában a cserjések gyors előretörése figyelhető meg, mely a löszgyepek felszámolásához vezethet (L02).

Élőhely neve: Szubkontinentális peri-pannon cserjések

Élőhely kódja:

40A0*

Élőhely előfordulásai a területen:

Nagyobb kiterjedésben a Kerecsendi-erdő alegységben fordul elő az élőhelytípus, elsősorban a Kerecsend 8/CE és a 14/A erdőrészekben. Mindkét esetben regenerálódó gyepterületről van szó, melyben az erdőssztyep fajok már megjelentek, illetve fennmaradtak. Kisebb cseplezsmeggyes, parlagi rózsás cserjések a nyiladékrendszer mellett is fennmaradtak. A Lógó-parton 3 kis foltban került térképezésre az élőhelytípus.

Élőhely területi aránya:

3,54% (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

5,06 ha (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték: 7,96 ha. Az eltérés indokaként az aktuális élőhelytérképezés pontossága adható meg.

Élőhely jellemzése:

A cseplezsmeggyesek igen kis foltokban, a nyiladékrendszerek mellett, illetve a Lógó-parton a teraszok magasabb részein fordulnak elő. Táji környezetük elsősorban töbiskes cserjések, főleg galagonyával és kökénnyel. Jellemző fajai az alacsony növekedésű cseplezsmeggy /*Cerasus fruticosa*/ és a parlagi rózsza /*Rosa gallica*/. Mivel ütközőszerepet tölt be a lösztölgyesek és a nyiladékok maradvány jellegű löszgyepjei között, a fajkészletük is ennek megfelelően átmeneti jellegű. Ezeken az élőhelyeken található meg a terület legértékesebb erdőssztyep fajainak többsége (pl. tarka nőszirm (*Iris variegata*), gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), magas gyöngyperje (*Melica altissima*), borsóka bükköny (*Vicia pisiformis*), nagyvirágú lednek (*Lathyrus latifolius*)). A Kerecsend 8/CE erdőrésznél sziki magaskórósokkal érintkeznek állományaik, így itt színezőelemként megjelennek ezek karakterfajai is, úgymint réti őszirózsa (*Aster sedifolius*), sziki kocsord (*Peucedanum officinale*), bárányüröm (*Artemisia pontica*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Az élőhely természetessége magas (TDO=4) vagy közepes (TDO) besorolású.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely veszélyeztetettsége közepes. Az erdőszegélyben, erdei tisztásokon lévő állományok veszélyeztetettsége alacsonyabb,

mint a Lógó-part állományaié.

Veszélyeztető tényezők:

A Kerecsendi-erdő jelen erdőkezelési gyakorlata, annak alacsony intenzitása miatt az erdőgazdálkodásból eredő veszélyeztető tényezők minimalizálódtak (pl. közelítésből, készletezésből eredő negatív tényezők). Az állományok egy részében a természetes szukcesszióból következő változások érzékelhetők, de átalakulásukból részben jelölő erdei élőhelytípusok alakulhatnak ki (L02). A sztyepecserjések leromlása keretében a fajkészlet is átalakulhat, több folt közelében az inváziós fajok, elsősorban a fehér akác terjedése figyelhető meg (I02).

Élőhely neve: Euro-szibériai erdőssztyepteptölgyesek tölgy (*Quercus spp.*) fajokkal

Élőhely kódja:

91I0*

Élőhely előfordulásai a területen:

A Kerecsendi-erdő fő erdei élőhelytípusának tekinthető, előfordulása erre az alegységre tehető.

Élőhely területi aránya:

38,46% (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

54,92 ha (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték (54,78 ha) közelítőleg megegyezik a térképezési értékkel.

Élőhely jellemzése:

A tervezési területen három eltérő ökológiai igényű fáciése került térképezésre: (i) „typicum” – a klasszikus Zólyomi-féle leírásnak megfelelő állományok; (ii) „fraxinetosum” – mezofil állomány, magyar kőris konszociációként értékelhető és (iii) „urticetosum” – nitrofitá aljnövényzetű típus.

A lösztölgyesek a felszakadozó jellegüket elvesztették, a záródó állományok lombkorona- és cserjeszintje feleltethető meg az eredeti társulás-leírással. A lombkoronaszintben dominálnak a tölgyfajok (kocsánytalan /*Quercus petraea*/, kocsányos /*Q. robur*/, molyhos /*Q. pubescens* s.l./ és csertölgy /*Q. cerris*/) illetve ezek állandósult hibridjei. A tölgyek közül leginkább a csertölgy újul a területen, így fő fafajnak tekinthető, a többi tölgy faj jelentősen visszaszorult a korábbi leírásokhoz képest. Ez valószínűleg az évszázadokon át zajló sarjerdő-gazdálkodásnak az eredménye. A kocsánytalan tölgy szálanként vagy kisebb csoportokban fordul elő a területen, míg a kocsányos tölgy inkább a völgyekben, alacsonyabb térszíneken fordul elő. Utóbbi szórványosan megjelenik a löszplatók szegélyében is, melynek egy része vélhetően ültetett eredetű. A molyhos tölgyekkel igen elszórva a löszplatók peremén, illetve a letöréseknél találkozhatunk. Visszaszorulása részben a megváltozott erdészeti kezelés következménye is lehet: a sarjerdő-gazdálkodás kedvezett a szélsőséges termőhelyekhez

alkalmazkodott, jól sarjadó fafajnak, mely a vágásos gazdálkodás során általában visszaszorul (pl. a tősarjak leverésre kerülnek az ápolási munkák során). A lombkoronaszintben homogén állományt alkothat még a magyar kőris */Fraxinus angustifolia/*, mely hazánkban inkább alföldi elterjedési súllyal rendelkezik. Állományaik üdőbb termőhelyeket indikálnak, egyes szerzők leromlási folyamatnak tekintik elszaporodását. A lösztölgyesek második lombkoronaszintje jól fejlett, elsősorban a mezei- és a tatárjuhar */Acer campestre, A. tataricum/* valamint mezei szil */Ulmus minor/* alkotja. Az erdőállományok cserjeszintje zárt, sok esetben a 60-70%-ot is meghaladja. A cserjeszint fajkészlete igen változatos a fényigényes fajoktól kezdve a mezofil erdőállományok jellegzetes képviselőiig, de a legjelentősebb borítást a második lombkoronaszint fajai érik el (mezei- és tatárjuhar). A cserjeszintben az alábbi fajok fordulnak elő: egybibés- és cseregalagonya */Crataegus monogyna, C. laevigata/*, kökény */Prunus spinosa/*, húsos som */Cornus mas/*, fagyal */Ligustrum vulgare/*, csíkos- és bibircses kecskerágó */Euonymus europaeus, E. verrucosus/*, varjútövis */Rhamnus catharticus/*, illetve a nitrofitá állományokban a fekete bodza */Sambucus nigra/*. Az erdőssztyep jellegű erdők jellegzetessége a rózsá-taxonokban való gazdagság, a közönséges gyepűrózsa (*Rosa canina* s.str.) mellett – Facsar Géza vizsgálatai alapján – előfordulnak az alábbi színezőelemek is: a keménylevelű-, a szegfű-, az elliptikus- és a kisvirágú rózsá */R. caesia, R. caryophyllacea, R. elliptica, R. micrantha/*. A fényigényes cserjék általában az állományok szegélyeiben, elsősorban a nyiladékokon és a vágásterületeken jelentkeznek. Legjelentősebb változást a gyepszint fajainak átrendeződése mutatja, a klasszikus leíráshoz képest az igazi erdőssztyepp-fajok teljesen visszaszorultak a természetes „lékek” hiányában, legtöbbször már csak a nyiladékok mentén fordulnak elő (pl. gumós macskahere */Phlomis tuberosa/*, bugás macskamenta */Nepeta pannonica/*, magyar zergevirág (*Doronicum hungaricum*), pázsitos- és tarka nőszirm */Iris graminea, I. variegata/*, nagyzezerjófű */Dictamnus albus/*, magas gyöngyperje */Melica altissima/*, piros gólyaorr */Geranium sanguineum/*, szarvaskocsord */Peucedanum cervaria/*, sárgás sás */Carex michelii/*, stb). Egy-két erdőssztyep képviselő meddő tövek formájában sínylődik a záródó cserje- és lombkoronaszint alatt. Egyes állományok gyepszintje teljesen nudum jellegű. Jellegzetes karakterfajnak tekinthető a mézskedvelő erdei gyöngyköles (*Lithospermum purpureo-coeruleum*). A zavarásnak (pl. szálalás, korábbi véghasználat) kitett állományokban a nitrofitá jelleg erősödik fel, itt jellemzők lehetnek az alábbi fajok: nagy csalán */Urtica dioica/*, vérehulló fecskefű */Chelidonium majus/*, fekete peszterce */Ballota nigra/*, piros árvacsalán (*Lamium purpureum*), az erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), bojtorjános tüskemag */Torilis arvensis/*, stb. A természetes erdőállományok tavaszi aszpektusa fejlett, uralkodó az odvas keltike (*Corydalis cava*). Kevey Balázs erdőtársulástani monográfiájában (2008) a záródó stádiumi lösztölgyeseket *Pulmonario mollis-Quercetum roboris* Kevey ass. nova („zárt lösztölgyes”) néven külön társulásként is leírta. A feldolgozás során a Kerecsendi-erdőben is készített cönológiai felvételeket. Megfigyelései szerint a lösztölgyesek az alföld zárt tölgyes zónájában plakor helyzetben fordulnak elő, tehát zonálisak. Az erdőssztyep zónán belül (pl. Kerecsenden is) már az északias lejtőket borítják, s ezen állományok extrazonálisak.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Az élőhelyfoltok természetessége közepes (TDO=3), de előfordulnak kis számban magasabb (TDO=4) és alacsonyabb természetességű (TDO=2) állományfoltok is.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely veszélyeztetettsége alacsony, mely annak is betudható, hogy a természetvédelmi erdőkezelési gyakorlat

mellett az erdő megőrzöttsége biztosítottnak látszik.

Veszélyeztető tényezők:

Legjelentősebb veszélyeztető tényezők elsősorban klimatikus hatásokból adódnak (N01). A lombkoronaszint faj kompozíciós leromlását mutatja csertölgy és részben a magyar kőris előretörése, a „nemes tölgyek” visszaszorulása. Ez természetes eutrofizációs folyamatként is értékelhetjük (L04).

A magasabb vadlétszám a természetszerű erdei életközösségek degradációját, a hozzájuk kötődő értékes fajok visszaszorulását, gyomosodást, taposás felerősödését, mechanikai talajsérülést (pl. vaddisznó) okozhatja (I04).

Az özönnövények terjedése a természetes folyamatok „blokkolása” révén hat negatívan. Ez a természetszerű erdei életközösségek degradációját okozza (elsősorban fehér akác, bálványfa, zöld juhar). A lékekben és az utakon alkalmilag terjedő ürömlevelű parlagfű révén a közegészségügyi (allergia) problémák is jelentkeznek (I02).

Élőhely neve: Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*szal

Élőhely kódja:

91G0*

Élőhely előfordulásai a területen:

Hat kis élőhelyfoltban került térképezésre a Kerecsendi-erdőben. Völgytalpakon illetve északias, keleties völgyoldalokban jelennek meg állományaik.

Élőhely területi aránya:

2,04% (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen:

2,92 ha (a 2017. évi élőhelytérképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték (2,92 ha) megegyezik a térképezési értékkel.

Élőhely jellemzése:

Alapvetően két társulás sorolható ehhez az élőhelytípushoz: a síkvidéki gyertyános-tölgyesek (*Corydalido cavae-Carpinetum*) és a mezei juharos tölgyesek (*Aceri campestri-Quercetum*).

A gyertyános-tölgyes állományok a terület két keletre futó völgyében fordulnak elő, megjelenésüket, fennmaradásukat a kedvező mikroklíma viszonyok is elősegítették. Egyes

foltjaikban a tölgyek teljesen visszaszorultak, a lombkoronaszintben a gyertyán (*Carpinus betulus*) monodominánssá lép elő. A cserjeszint és a gyepszint többnyire fejletlen, ugyanakkor a tavaszi geofiton aszpektus jellemző, számos kollin elterjedési súlypontú fajjal: pl. odvas keltike (*Corydalis cava*), bogláros szellőrőzsa (*Anemone ranunculoides*), kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*), sárga tyúktaraj (*Gagea lutea*), erdei ibolya (*Viola sylvestris*) stb. A több erdőtípusban előforduló kis télizöld (*Vinca minor*) spontaneitása megkérdőjelezhető a területen. A védett terület gyertyános-tölgyesei fiziognómiájukban elsősorban a domb- és hegyvidéki állományokhoz hasonlíthatók, a tipikus alföldi gyertyános-tölgyesek (*Quercus robori-Carpinetum* = *Circaeo-Carpinetum*) inkább magas ártéri viszonyok között alakulnak ki (pl. Duna-Tisza-köze, Bodrogsziget). Kevey Balázs erdőtársulástani monográfiájában (2008) a löszön kialakult alföldi gyertyános-tölgyeseket *Corydalido cavae-Carpinetum* Kevey ass. nova néven külön társulásként is leírta. A feldolgozás során a Kerecsendi-erdőben is készített cönológiai felvételeket. Álláspontja szerint ezen gyertyános tölgyes társulások a tölgy-köris-szil (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) és a zárt löszölgyesek (*Pulmonario mollis-Quercetum roboris*) között képeznek átmenetet, a löszhátakon extrazonális jellegűek.

A mezei juharos-tölgyes fragmentális állományai fordulnak elő a tervezési területen. Bár a Gödöllői-dombság és a Sajó-Hernád-síkról leírt állományok tekinthető tipikusnak (sajnos részben elpusztultak) a hegylábperemen illetve a hegységek alacsonyabb régióiban előfordulnak olyan erdőállományok, melyek megjelenésükben, fajkészletükben ehhez a társuláshoz vonhatók. A felső koronaszintben a kocsányos és a kocsánytalan tölgy (*Quercus robur*, *Q. petraea*) – és gyakran hibridjeik is – a jellemző. Szálanként jelen van a gyertyán (*Carpinus betulus*), amelynek szerepét az állandóan jelenlévő és tömeges mezei juhar (*Acer campestre*) veszi át. Cserjeszintje fejlett, a gyepszintben a mezofil lombdők fajai közül az erdei rozsnok (*Bromus benekenii*), a csalánlevelű harangvirág (*Campanula trachelium*), az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*), az olocsáncsillaghúr (*Stellaria holostea*), a nehézszagú gólyaorr (*Geranium robertianum*), a borzas repkény (*Glechoma hirsutum*), az erdei kakicsvirág (*Mycelis muralis*) megjelenése a jellemző. Természetesen az érintkező löszölgyes állományokból jelentős a tatárjuhar (*Acer tataricum*) beszivárgása is mind a cserje-, mind pedig a lágyszárú-szintbe.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

A gyertyános-tölgyesek természetessége közepes (TDO=3) vagy jó (TDO=4), jórészt annak köszönhetően, hogy tájidegen és termőhelyidegen fafajok nem fordulnak elő állományaikban.

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhelytípus veszélyeztetettsége alacsony a tervezési területen.

Veszélyeztető tényezők:

A túltartott vadállomány az élőhely állandó bolygatásával akadályozhatja a természetes felújítást, az újulat megerősödését (I04). A nagy kiterjedésű nudum aljnövényzetű foltok kialakulása is erre vezethető vissza.

Élőhely neve: Pannon cseres-tölgyesek

Élőhely kódja:

91M0

Élőhely előfordulásai a területen: Általában plakorhelyzetben, lösztölgyesekhez és gyertyános-tölgyesekhez illeszkedve találjuk meg állományaikat.

Élőhely területi aránya: 30,73% (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)

Élőhely kiterjedése a területen: 43,89 ha (a 2017. évi élőhelyterképezés alapján)
A hivatalos Natura 2000 adatlapon (Standard Data Form; SDF) szereplő érték (43,87 ha) megegyezik a térképezési értékkel.

Élőhely jellemzése:

A lösztölgyes állományok jellegvesztésével kialakult állományokat cseres-tölgyesként értékelhetjük. Az erdő nyugati szegélyében lévő állományok fajszegénysége arra utal, hogy ültetett állományok is találhatóak a területen. A lombkoronaszint kissé átrendeződött, a molyhos- illetve kocsányos tölgy visszaszorul, míg dominánssá a csertölgy lépett elő. Természetesen az egyes szintek fajai jórészt közösek a lösztölgyes állományokéval, azonban a dominanciaviszonyok kissé átalakultak. Cserjeszintje szintén fejlett, sok esetben zárt, többnyire a mezofil elemek jellemzőek (pl. fagyal, cseregalagonya). A lágyszárúsínt jellemzője a ligeti perje (*Poa nemoralis*), míg plakorhelyzetben a felemáslevelű csenkesz (*Festuca heterophylla*) jelentkezik, mint típusalkotó. A fényigényes sztyep- és erdőssztyepfajok teljesen hiányoznak az állományokból.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhelyfoltok természetessége közepes (TDO=3) vagy jó (TDO=4), jórészt annak köszönhetően, hogy tájidegen és termőhelyidegen fafajok nem jellemzők állományaikban.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhelytípus veszélyeztetettsége alacsony a tervezési területen.

Veszélyeztető tényezők: A túltartott vadállomány az élőhely állandó bolygatásával akadályozhatja a természetes felújítást, az újulat megerősödését (I04). A nagy kiterjedésű nudum aljnövényzetű foltok kialakulása is erre vezethető vissza. A peremhelyzetű populációk esetében az akác megjelenése is problémát okozhat (I02).

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ¹³
II.	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)	C

¹³ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció

Írányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ¹³
II.	piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>)	D
II.	leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	D

Közösségi jelentőségű jelölő növényfaj:

Faj neve: Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a Lógó-part löszgyepeinek jellemző faja, a tervezési terület e részegységében szórványosan fordul elő.
Állomány nagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 200 (minimum) – 200 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	A Natura 2000 adatbázisban (SDF) szereplő érték fenntartandó.
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állományának nagyságát tekintve nem tapasztaltunk változást.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége közepes, az élőhelyeül szolgáló sztyeprétek, félszáraz gyepesek, cserjések kiterjedése és természeti állapota megfelelő a tervezési területen.
Veszélyeztető tényezők:	Kezelések hiányában termőhelyei záródhatnak (A06, L02), igaz, a cserjések alatt is fenn tud maradni hosszú távon (valószínűleg vegetatív úton is képes szaporodni). A gazdálkodás visszaszorulásával potenciálisan jelentkezhet az idegenhonos, inváziós fafajok (elsősorban akác) térhódítása (I02). További veszélyeztető tényezőnek tekinthető a vadak károkozása (I04). Ez alatt elsősorban a területen élő, vaddisznó állomány túrásából és trágyázásából eredő károk értendők.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ¹⁴
II., IV.	sztyeplepke (<i>Catopta thrips</i>)	C
II., IV.	magyar tavaszi fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>)	C
II., IV.	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	C
II., IV.	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)	C
II., IV.	díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>)	C
II., IV.	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	D
II., IV.	nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	D
II.	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	D
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	D
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D
II., IV.	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	D
II., IV.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	„D” értékkel felvételre javasolt
II., IV.	ráncos gyászbogár (<i>Probatiscus subrugosus</i>)	„D” értékkel felvételre javasolt
IV.	kis apollólepke (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	-
IV.	farkasalmalepke (<i>Zerynthia polyxena</i>)	-
IV.	fürge gyík (<i>Lacerta agilis</i>)	-
IV.	zöld gyík (<i>Lacerta viridis</i>)	-
IV.	erdei sikló (<i>Elaphe longissima</i>)	-
IV.	vízisikló (<i>Natrix natrix</i>)	-
IV.	erdei béka (<i>Rana dalmatina</i>)	-
IV.	zöld levelibéka (<i>Hyla arborea</i>)	-
IV.	erdei pele (<i>Dryomys nitedula</i>)	-
IV.	mogyorós pele (<i>Muscardinus avellanarius</i>)	-

Közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Faj neve: sztyeplepke (*Catopta thrips*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

Eddig a tervezési terület déli részéről került kimutatásra a faj (több évben is észlelve). A faj tápnövénye – a gumós macskahere /*Phlomis tuberosa*/ – gyakori előfordulásának tekinthető a tervezési terület löszgyepjeiben.

Állomány nagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 100 (minimum) – 100 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.

¹⁴ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatják: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	A Natura 2000 adatbázisban (SDF) szereplő érték fenntartandó.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány változásának tendenciájára vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk a tervezési területe vonatkozásában. Az, hogy az előfordulási helyén több évben is sikerült kimutatni a faj jelenlétét, azt igazolhatja, hogy az állománya stabil.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettségével kapcsolatban pontos adatokkal nem rendelkezünk, mivel a faj kimutatása, állománybecslése nehézségekbe ütközik.
Veszélyeztető tényezők:	A faj vonatkozásában az alábbi potenciálisan jelentkező veszélyeztető tényezők adhatók meg. A gyepek degradációja, inváziós növényfajok, gyomok terjedése, valamint a faj élőhelyén bekövetkező szukcessziós folyamatok kedvezőtlenül érinthetik a sztyeplepke populációit (L02, I04). Mivel a faj élőhelye szántókkal körülvett tájban található, így a növényvédőszeres elsodródása a faj fejlődésére kedvezőtlenül hathat (A21).

Faj neve: magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Az alföldi és dombvidéki-hegylábi területek erdőssztyepp-tölgyeseinek lakója. A tervezési területen erős populációja él a fajnak.
Állománynagyság (jelöléskor):	A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 1.000 (minimum) – 10.000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A Natura 2000 adatbázisban (SDF) szereplő érték fenntartandó.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány változásának tendenciájára vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk a tervezési területe vonatkozásában.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettségét az adott területen folyó erdőgazdálkodási gyakorlat határozza

meg. Mivel a tervezési területen természetvédelmi erdőkezelés folyik, így a faj veszélyeztetettsége minimálisnak tekinthető. Ezt támassza alá az erdőtömb mérete (kiterjedése) és a tápnövény (csertölgy) elterjedése és jövőbeli kilátásai is.

Veszélyeztető tényezők:

A faj vonatkozásában csak potenciális tényező emelhető ki. Élőhelyeinek esetleges elakácósodásával – elsősorban a peremeken – a faj élettere is szűkül (a tápnövény visszaszorulása miatt) (I02).

Faj neve: sárga gyapiasszövő (*Eriogaster catax*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

Kevés recens adattal rendelkezik a tervezési területről. Hernyófészkeivel elsősorban a löszgyepeket övező töviskes cserjésekben találkozhatunk.

Állomány nagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 500 (minimum) – 500 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.

Állomány nagyság (tervkészítéskor):

A Natura 2000 adatbázisban (SDF) szereplő érték fenntartandó.

Állomány változásának tendenciái és okai:

Állomány változásának tendenciájára vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk a tervezési területe vonatkozásában.

Faj veszélyeztetettsége:

Pontosabb állományadatok hiányában a faj veszélyeztetettsége nem állapítható meg. A faj szempontjából fontos élőhelyfoltok kiterjedése és természeti állapota kedvezőnek tekinthető. Élőhelycsökkentő tényezőként szerepel (potenciálisan) a becserjésedett gyepek újbóli használatba vétele (legelőtisztítások). Ez a tevékenység azonban természetvédelmi szempontból kedvező és támogatandó. A faj védelme érdekében a gyepek „cserjementesítése” során javasolt meghagyni kisebb cserjés foltokat, mezsgyéket, szegélyeket.

Veszélyeztető tényezők:

Potenciális veszélyeztető tényező a tél végi, kora tavaszi égetés (A11), melynek során elpusztulnak az ágakra csomókban lerakott,

áttelelő peték, vagy esetleg a hernyófészkek (áprilisi tüzek esetén). A legelőtisztítások során a cserjések teljes kivágásával élőhelye felszámolódik (A01).

Faj neve: nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A tervezési terület déli részén, a Lógó-partról került elő a faj, ahol a tápnövénye (szikikocsord /*Peucedanum officinale*/) is nagy egyedszámban fordul. Egy kisebb szórványállománya a Kerecsendi-erdő keleti oldalán a Kerecsend 8/CE erdőrészletben fordul elő.

Állomány nagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 1000 (minimum) – 1000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.

Állomány nagyság (tervkészítéskor):

A Natura 2000 adatbázisban szereplő értékek fenntartandók.

Állomány változásának tendenciái és okai:

Állomány változásának tendenciára vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk. A faj kimutatása hernyó alakban a legegyszerűbb, de ez legtöbbször csak jelenlét kimutatásra és köztelítő állománybecslésre alkalmas.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj veszélyeztetettsége jelenleg magas a területen. Élőhelyei többnyire nem kezeltek, több helyen a cserjésedés miatt a tápnövény visszaszorul. Potenciális veszélyeztető tényező az állomány izoláltsága (a legközelebbi, nagyobb egyedszámú populációk 20 kilométerre találhatók Dormánd térségében), ami megnehezíti a genetikai változatosság megőrzését, valamint az esetleges drasztikus állománycsökkenések után a szomszédos populációkból történő újranepezést.

Veszélyeztető tényezők:

A sziki magaskórósok záródásával (pl. cserjésedéssel) a lepke tápnövénye visszaszorul, ez a fajra fennmaradása szempontjából is negatív következményekkel jár (L02). A sziki magaskórósok több helyen közvetlenül szántóterületekkel érintkeznek, így a beszántás (elszántás; A01) és a

kemikáliák (A21) elsodródásából eredő negatív hatások potenciálisan – kívülről – jelentkezhettek.

Faj neve: díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A záródó erdősztyep-erdők, völgyalji gyertyánosok és az elkörisesedett üdebb erdőtípusok lepkefaja a tervezési területen.

Állomány nagyság (jelöléskor):

A Natura 2000 adatbázis (SDF) alapján 100 (minimum) – 1000 (maximum) közötti egyedszámban fordul elő a faj a területen.

Állomány nagyság (tervkészítéskor):

A Natura 2000 adatbázisban szereplő értékek fenntartandók.

Állomány változásának tendenciái és okai:

A NBmR keretében zajló monitoring vizsgálat adatai alapján megállapítható, hogy a 2010. és 2017. közötti időszakban a populáció egyedszámában nem tapasztalható szignifikáns változás, tehát a populáció stabilnak minősíthető. 2011-ben volt egy nagymértékű egyedszámnövekedés, aminek nem volt hatása a következő években észlelt egyedszámokra.

Faj veszélyeztetettség:

Mivel a tervezési területen természetvédelmi erdőkezelés folyik, így a faj veszélyeztetettsége feltehetőleg alacsony. Ezt támasztja alá az NBmR felmérés eredménye, továbbá az erdőtömb mérete (kiterjedése) és a tápnövények (kőris, fagyal) elterjedése és jövőbeli kilátásai is.

Veszélyeztető tényezők:

A faj vonatkozásában csak potenciális tényező emelhető ki. Élőhelyeinek esetleges elakácósodásával – elsősorban a peremeken – a faj élettere is szűkül (a tápnövény visszaszorulása miatt) (I02).

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹⁵	Jelentőség
budai imola	<i>Centaurea sadleriana</i>	V	Száraz- és félszáraz gyepek bennszülött növényfaja, a lógó-

¹⁵ Magyarázat: V = védett faj; FV = fokozottan védett faj;

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹⁵	Jelentőség
			parti területrezen nem ritka.
kőrislevelű nagyzezerjófű	<i>Dictamnus albus</i>	V	Erdőssztyepp tölgyesek jellemző faja, alföldperemen unikális jelentőségű.
magyar zergevirág	<i>Doronicum hungaricum</i>	V	Erdőssztyepp tölgyesek jellemző faja, alföldperemen unikális jelentőségű.
hengeresfészkü peremizs	<i>Inula germanica</i>	V	Löszgyepek reliktum jellegű faja, a Lógó-parton országosan is jelentős erős állománya él. A Berek-erdőben egy ponton, nyiladékban is előfordul.
epergyöngyike	<i>Muscari botryoides</i>	V	Erdőssztyepp tölgyesek jellemző faja, alföldperemen unikális jelentőségű. A Lógó-parton is előfordul, több ezres állománya él a fajnak a tervezési területen.
sziki kocsord	<i>Peucedanum officinale</i>	V	Szikesedő magaskórósok faja, a Lógó-parton regionálisan is jelentős egyedszámú állománya él.
gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	Löszpusztai reliktum, erős állománya fordul elő a tervezési területen.
bugás fürtösveronika	<i>Pseudolysimachion spurium</i>	FV	Unikális jelentőségű pusztai növényfaj, melynek egy kis állománya fordul elő a tervezési terület déli részén.
hosszúlevelű árvalányhaj	<i>Stipa tirsia</i>	V	Alföldperemi részeken már ritka előfordulású, a Lógó-parton stabil, kissé növekvő állománya él.
imádkozó sáska	<i>Mantis religiosa</i>	V	Száraz gyepek gyakori védett faja.
ibolyás tűzlepke	<i>Lycaena alciphron</i>	V	Magyarország egész területén megtalálható, ám igen lokális elterjedésű. Élőhelyei száraz, gyepek, löszgyepek és erdőpusztarétek.
kis balkáni futrinka	<i>Carabus montivagus blandus</i>	V	Tatárjuharos lösztölgyesek tipikus erdőlakó futrinkafaja, mely országosan ritka előfordulású.
macskaherecincér	<i>Pilemia hirsutula</i>	V	A faj ajakos-virágúakon fejlődik, az Alföld és a hegylábak löszgyepeiben viszonylag elterjedtebb, de nem gyakori.
magyar virágbogár	<i>Protaetia ungarica</i>	V	Magyarországon kötöttebb

Magyar név	Tudományos név	Védettség ¹⁵	Jelentőség
			talajú füves területeken, szteppréteken, lösztalajon sokféle előfordul. A tervezési területen stabil állománya él.
fekete harkály	<i>Dryocopus martius</i>	V, BD	1-2 párból álló stabil állománya ismert a tervezési területéről.
gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	FV, BD	Löszös útrézsűben, partfalon fészkel (csökkenő egyedszámban).
tövisszúró gébics	<i>Lanius collurio</i>	V, BD	A cserjésedő gyepekben, erdőszegélyekben stabil állománya él a fajnak a tervezési területen.
nyuszt	<i>Martes martes</i>	V	A Kerecsendi-erdőből szórványadatai ismertek ennek a rejtett életmódot folytató kisragadozónak.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
erdő	117,17	82,05
gyep (legelő és rét)	22,1	15,48
szántó	1,21	0,85
művelés alól kivett	2,32	1,63
Összesen	142,81	100

A tervezési területen dominálnak az erdőterületek (a teljes terület 82%-át fedik le), melyek a Kerecsend 071/3 hrsz-ú ingatlan alrészleteinek jelentős részét adják. A gyep és rét művelési ágú területek a Lógó-partra koncentrálnak, ezen az alegységben ez a domináns művelési ág (összesen 15,5%). A szántó művelési ágú területeket 2 db helyrajzi szám (alrészlet) reprezentál a tervezési területen, ezek jelenlegi hasznosítása is eltér az ingatlannyilvántartási besorolástól. A művelés alól kivett terület a Kerecsend 071/3 hrsz-ú ingatlan „g” alrészlete (kivett út) képviseli.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonosi csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
magántulajdon	21,39	14,98
állami tulajdon / Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében	121,42	85,02
Összesen:	142,81	100

A tulajdonviszonyok markánsan eltérnek a tervezési terület két alegységében. A Kerecsendi-erdő állami tulajdonban van a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében (a tulajdonosi jogokat a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet gyakorolja). Az erdőterület korábbi állami kezelője az Egererdő Erdészeti Zrt. volt. A Lógó-part alegységének gyepei a kárpótláskor

magántulajdonba kerültek. Egy ingatlant (Kerecsend 057/11) a Magyar Állam 2016-ban megvásárolt, majd ezt követően természetvédelmi vagyongazdálkodásba adta. A többi gyepterület ma is magántulajdon. Az ingatlanok egy része 1/1 tulajdonban van (Kerecsend 057/10, 057/12, 057/13, 072/27), a Kerecsend 05/17 osztatlan közös tulajdonban van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A védett területen két szántóként nyilvántartott ingatlan (alrészlet) található. A Kerecsend 071/3 ingatlan „p” alrészlete egy 0,5 hektáros, korábban vadföldként használt terület, amelynek jelenleg a visszagyepesítése van folyamatban. A másik alrészlet (Kerecsend 071/3 ingatlan „f” alrészlete) egykor csemetékertként működött, jelenleg alulhasznosított, cserjésedő terület (kerítéssel övezett).

A Lógó-partot két gyepterület művelési ágú parcella, amelyek között egy kivett művelési ágú helyrajzi szám helyezkedik el, amely két parcella között a természetben is gyepterület. Így elmondható, hogy a terület a természetben egybefüggő. Az északi részen a meredek teraszletörésben találunk egy bevágást, amely mintegy 40 m hosszú, alsó részében pedig idegenhonos, elsősorban akácból álló, kisebb erdőfoltot találunk. Így ez a tájseb mégis két részre osztja a területet. A déli oldalon mintegy 20 hektár, míg az északi részen a maradék 2 hektár található meg. Bár a terület gyepterület művelési ágban van, a hasznosítása minimális, ezért erős cserjésedés figyelhető meg. A beavatkozások jellemzően természetvédelmi kezelési tevékenységek, melyet a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság végez. Kisebbségi területek kaszálásai, valamint a cserjések visszaszorítása zajlik a területen (részben a közfoglalkoztatási program keretében).

A környező szántók, amelyek a védett terület közvetlen szomszédságában helyezkednek el, bizonyos esetekben kisebb-nagyobb mértékben beleérnek a gyepterületként nyilvántartott területekbe. A legnagyobb mértékű elszántás a Kerecsend 057/20 és a 057/19 helyrajzi számok között található, területe több, mint 2.000 m². Ez azonban a természetben már terület kijelölését megelőzően is hasonló állapotokat mutatott.

Élőhely/ parcellaméret	Összterület (ha)	Területarány (%)	Parcellák száma (db)	Parcella átlagterület (ha)
fás vegetáció	120,19	84,16%	2	60,09
0-5 ha	1,88	1,32%	1	1,88
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	-	-	-	-
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	118,31	82,84%	1	118,31
gyepterület	22,10	15,48%	2	11,05
0-5 ha	-	-	-	-
6-10 ha	9,02	6,31%	1	9,02
11-20 ha	13,09	9,16%	1	13,09
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-
szántó	0,52	0,36%	1	0,52
0-5 ha	0,52	0,36%	1	0,52
6-10 ha	-	-	-	-
11-20 ha	-	-	-	-
21-40 ha	-	-	-	-
41+ ha	-	-	-	-

Végösszeg	142,81	100,00%	5	28,56
-----------	--------	---------	---	-------

1.3.3.2 Erdészet

A Kerecsendi-erdő Természetvédelmi Terület területén a körzeti erdőtervek 2007. január 1-én 118,06 hektár erdőterületet tartottak nyilván, ebből 110,03 hektár az erdőrészeslet, 8,03 hektár az egyéb részeslet (cserjés, tisztás, nyiladék) területe.

Az erdőrészeslet elsődleges rendeltetése kivétel nélkül „Védett természeti területen lévő erdő”. További rendeltetése mindössze 0,93 hektárnak van, az is védelmi (mezővédő erdő, illetve műtárgyvédelmi erdő). Gazdasági rendeltetése egyetlen erdőrészesletnek sincs.

A faállománytípusokat elemezve megállapíthatjuk, hogy a tervezési terület erdeinek 72%-át cseres faállománytípusnak minősítette az erdőtervezés, mivel az erdőrészeslet túlnyomó többségében a cser elegyaránya dominál. Csak a terület 15%-a tölgyes, azaz az erdőterület 15%-án közelíti meg az őshonos tölgyek elegyaránya a cserét. Ha a fafajok elegyaránya szerinti megoszlást vizsgáljuk, már némileg több a tölgy: a kocsánytalan- (*Quercus petraea*) (*dalechampii* típusa), kocsányos- (*Q. robur*) és molyhos tölgy (*Q. pubescens*) (*virgiliana* típusa is megtalálható) együttesen 31 % terület szerinti elegyarányban van jelen. A cser (*Q. cerris*) fafaj elegyaránya a teljes területre vetítve 48%. Érdekes jelenség a gyertyán (*Carpinus betulus*) megjelenése az erdőt kelet-nyugati irányban átszelő völgyecske északi kitérségű oldalában. Három kis erdőrészesletben van akác (*Robinia pseudo-acacia*), kettő ezek közül az erdő külső szegélye a 3. számú főközlekedési út mellett. A juharok területaránya a lombkoronaszintben 6 % (a cserjeszintben és a felújítási szintben a mezei juhar és a tatárjuhar területfoglalása ennél nagyságrenddel nagyobb). A lombkoronaszintben mezei juhar (*Acer campestre*) az összes juhar 55%-a, az erdőtársulásnak nevet adó tatárjuhar (*Acer tataricum*) 12%. Csaknem ugyanennyi területet foglal a korai, a hegyi, illetve az ezüst juhar (*A. platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. saccharinum*) is fafajonként. Mindhárom utóbbi fafaj egyedét mesterségesen ültették egy-egy erdőrészesletbe. Az ezüst juhar természetvédelmi szempontból nyilvánvalóan nem kívánatos, a hegyi juhar klimatikus okokból eltűnik előbb-utóbb, a korai juhar elegyaránya is vélhetően csökkenni fog a Kerecsend 1/A erdőrészeslet korának előrehaladtával. A kőrisek az erdőterv szerint a terület 4%-át foglalják el, túlnyomó részük az erdőleíró lapokon magas kőrís (*Fraxinus excelsior*) egy erdőrészesletben magyar kőrís (*F. angustifolia* ssp. *danubialis*) szerepel. A valóság ennél jóval árnyaltabb, a két faj mozaikosan mindenütt jelen van, emellett az amerikai vagy vörös kőrís (*F. pennsylvanica*) is megjelent, termőhelyi okok miatt nem olyan agresszív, mint ártéren. A vörös tölgy (*Q. rubra*) a 8/A erdőrészeslet mesterséges felújításában kapott helyet 35 éve. A körzeti erdőterv szerint további 35 év múlva vágásérett lesz, legkésőbb akkor vissza kell hozni az őshonos fafajokból álló erdőt. Ugyancsak mesterséges próbálkozás volt a nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*) a 4/B, a vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) a 8/D és a korai nyár (*Populus x euramericana Marilandica*) a 8/F erdőrészesletben. Az erdőtársulás jellegzetes elegyfajai közül a vadkörte (*Pyrus pyraea*) és a vadalma (*Malus sylvestris*) is előfordul, de mezei szil (*Ulmus minor*) a lombkoronaszintben gyakorlatilag teljesen hiányzik.

A korosztályviszonyokat tekintve megállapítható, hogy a terület mintegy ¼ részét az első világháborúhoz kapcsolható időszakban (1917-1927), csaknem felét a második világháborúhoz kapcsolódó időszakban (1937-1947) vágták le, ezen kívül alig érintette erdőhasználat a területet. Ennek ellenére említést érdemel a legnagyobb beavatkozás a második világháború óta; a 70-es évek elején a 8/A erdőrészesletben 8,13 hektáron lecserélték az őshonos állományt vörös tölgyre. 1972 és 1996 között számottevő fakitermelés nem volt, leszámítva az időnként felerősödő falopásokat. 1996-ra - vélhetően a kilencvenes évek elején

egymást követő három aszályos év következtében – jelentős száradás jelentkezett az állományokban, mely főként a tölgyeket érintette. Az erdőgazdálkodó, az Egererdő Erdészeti ZRt. Egri Erdészete megkezdte a száradék kitermelését, ezzel párhuzamosan a száradék nyomán felnyíló foltokra „rásegített” és 0,1-0,2 hektáros kis lékeket alakított ki, melyekben megkezdett egyfajta kiscsoportos szálalóvágáshoz kapcsolódó erdőfelújítást. Mivel a területen csak a cser és a juharok természetes újulata volt értékelhető (és ma is ez a helyzet) a kocsányos tölgy mesterséges bevitelével próbálta, próbálja fenntartani a tölgyek jelenlétét. 2007-ig folyt további lékek kialakítása, és ezzel párhuzamosan a korábban kialakított lékekben az újulat ápolása. Mivel igen jelentős a fás és lágyszárú konkurencia, az erdőfelújítások csak igen hosszadalmas munkálatok után érik el a befejezéshez szükséges méretet. A mai napig lényegében az első kettő, 1996-ban kialakított lékben tekinthető befejezettnek az erdőfelújítás. A kialakított lékek összterülete négy-öt hektár körüli térmértéket ad jelenleg.

A 2006. évi körzeti erdőtervezés során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság kezdeményezésére, az erdőgazdálkodó egyetértésével, az őshonos fafajokból álló természetszerűnek tekinthető erdőrészek (a terület túlnyomó többsége) „átalakítás alatt álló erdő”, vagy „szálaló erdő” üzemmódba kerültek besorolásra. Biztosítottak látszik ezzel a továbbiakban a vágásos üzemmód kiküszöbölése, remélhető a természeti folyamatokra alapozott, folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelés megindulása.

1.3.3.3 Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Mivel a tervezési terület a vadászterület csekély hányada, külön statisztikákkal nem rendelkezik, így pontos adatok a becsült vadlétszámról, és a lelövésről nem állnak rendelkezésre. A vadászatra jogosult szóbeli közlése alapján a lelövési adatok megközelítőleg a következők:

Gímszarvas:	2-3 évente 1 példány
Vaddisznó:	évente 8-10 példány
Őz:	évente 5-6 bak, 8-10 suta, gida
Fácán, mezei nyúl:	néhány példány, jellemzően télen, hóban.

A közölt adatok alapján a területen évente mintegy 25 nagyvad kerül terítékre, ami igen nagy szám, ha az erdős területek szokásos lelövési adataival hasonlítjuk össze. Nyilvánvaló, hogy az erdő a töredékét tudja eltartani ennyi nagyvadnak. Az erdőtervezésben alkalmazott vadeltartó-képesség számítás szerint 2 szarvasegység vadeltartó képessége van, ami 5-6 őzet jelentene. Igaz, hogy az itt terítékre kerülő vad vegetációs időszakban zömmel nem az erdőben, hanem a környező mezőgazdasági területeken él és táplálkozik, az erdőt búvóhelyként használva elsősorban (illetve vándorlási útvonalként, mint az Alföldet a hegy és dombvidéki erdős területtel összekötő zöld folyosó részét); mindemelllett a megbúvó, vagy átváltó vad az erdőt is terheli, táplálkozik is, a sok vad sok táplálékot fogyaszt.

Természetvédelmi szempontból, mindebből az a lényeges, hogy a nagy kiterjedésű, télen „üres” mezőgazdasági területekkel körbevett erdőfolt a vadat mágnesként vonzza, intenzív vadászati tevékenység mellett is nagy a vad növényzetre gyakorolt hatása, a természetes erdődinamikai folyamatok működése blokkolt. Kézenfekvő az a feltételezés, hogy az erdészeti és természetvédelmi szempontból is problémás jelenségnek, a tölgyek visszaszorulásának is lehet egyik oka a vad hatása.

A tervezési területen a vadászati létesítményeket állandó- és mobil lesek képviselik, melyek karbantartását, felújítását a vadászatra jogosult rendszeresen végzik. Ezek legtöbbször a

tervezési terület szélén, az erdő (illetve a gyep) és a szántóterületek „ütközési zónájában” található. Etető nem üzemel a védett területrészen.

1.3.3.4 Vízgazdálkodás

A tervezési terület adottságából adódóan vízgazdálkodási tevékenység nincs a területen.

1.3.3.5 Turizmus

A társadalom részéről fellépő egyre nagyobb igény az ökoturizmus fejlesztéséért a tervezési területen is jelentkezik. Az erdő és a hozzá szorosan kapcsolódó Lógó-part közös célirányú ökoturisztikai fejlesztése a következő években elengedhetetlen. Ennek keretében elkészült az erdő területén egy tanösvény, amely bepillantást enged a területen folyó természetvédelmi erdőkezelésbe, bemutatja a terület növény és állatvilágát, kultúrtörténetét. A tanösvény fejlesztése, kiterjesztése a Lógó-partra a következő években indokolt lehet.

1.3.3.6 Ipar

A tervezési terület erdő, ipari tevékenységet nem folytatnak a területen.

A tervezési területtől keletre 700-1000 m-re működő kavicsbánya kavicsbánya (Kerecsend I. – kavics bányatelek) található. A termelés egy régi, az 1960-70-es években működött kavicsbánya felhagyott bányagödre mellett megállapított bányatelken belül folyik 1999. óta. A bányatelek területe 26,4 ha, melyből kb. a felén a kavicsot már teljesen kitermelték, helyén meredek falú bányagödör képződött, ennek egy részét vizenyős terület, illetve kisebb részt sekély szabad vízfelszín foglalja el. A bányatelek nagy része régészeti lelőhelyet érint, avar kori települést, ahol a letakarítás előtt régészeti ásatás folyt. A bánya letakarított és részben kitermelt területének északi részénél képződött bányafalban az avar kori település személgödrei tűnnek elő.

A lignitkutatás a tervezési terület közelében is folyt, de nyersanyag szempontjából improduktív (meddő) területhez tartozik.

Az Eger-Demjéni olajmező kutatása során több fúrást is mélyítettek a terület közelében, ezek mindegyike szénhidrogénre meddőnek bizonyult. A Ker-1 jelű fúrást víztermelésre kiképezve hagyták fel.

A MOL Zrt. a 125-Jászberény területen 2001-ben nyújtott be kőolaj- és földgázkutatási engedélykérelmet, amely érintette a tervezési területet. A kutatás során szeizmikus méréseket terveztek. A kutatási tevékenység tervezési területre nem terjedt ki, az engedély érvényessége lejárt.

1.3.3.7 Infrastruktúra

Bár közvetlenül a védett terület felszínét nem érinti, fontos megemlíteni a terület északi része fölött áthúzódó kettő, illetve a terület déli része felletti egy magasfeszültségű vezeték (kezelője a MAVIR). Az északi részen lévő szakasz oszlopai 150 és 250 m közötti távolságra helyezkednek el a területtől, mindegyik szántón található. A déli részen az oszlopok 50 m és 80 m távolságban találhatók.

1.3.3.8 Egyéb

A hatályos jogszabályokban védetté nyilvánított 071/4 helyrajzi számú területen lakóépület található, melyet a tervezési terület körülvesz. A terület tulajdonosa bérlő a tervezési terület másik szántó művelési ágban lévő kis területét, amelyen fásiskola található (Kerecsend 071/3 ingatlan „f” alrészlete).

Az erdő történetével kapcsolatban jelentős tényezőnek tekinthető a fácános létesítése (1724), mely Erdődy Gábor püspök nevéhez köthető. Erdődy püspök készítette el a fácános ház tervét is, melyet Giovanni Battista Carlone tervezett meg, mely korának egyik legkorszerűbb vadászati létesítményének számított; az épület földszintjén fácánkeltető és nevelő, míg az emeleti szobák a vadászok részére volt fenntartva. (A térképeken „Jägerhaus” néven szerepel. Az erdőben ma is megtalálható erdészház helyén állt, melyet 1945 után bontottak le, építettek át).

2. Felhasznált irodalom

- Baráz Cs. (2014): Dél-Heves kistájai – különös tekintettel a vízrajzra. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 9-24.
- Borbáth P. (2014): A Hevesi-sík madárfaunájának jellemzése. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 131-160.
- Bölöni J., Molnár Zs., & Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁMÉR 2011). MTA ÖBKI Vácrátót 439 pp.
- Diczházi I. (2014): A Hevesi-sík folyóvizeinek természetvédelmi célú állapotértékelése a halfauna összetétele alapján. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 117-130.
- Dövényi Z. (szerk) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.
- Endes, M., Harka, Á. (1987): A Heves-Borsodi-síkság gerincesfaunája. Tiszai Téka 2. Kiadja a Heves Megyei Múzeumok Igazgatósága, Eger, p. 31-36.
- Frank T. (2000): Természet – Erdő – Gazdálkodás. – Az MME Könyvtára: 16.
- Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas. 269 pp.
- Király G. – Molnár Zs. – Bölöni J. – Csiky J. – Vojtkó A. (szerk.): Magyarország földrajzi kistájainak növényzete. MTA ÖBKI. Vácrátót
- Kozma P. (2014): Adatok a Hevesi-sík nagylepkefaunájának ismeretéhez (Macrolepidoptera). In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 97-116.
- Ködöböcz V., Křivan V. (2014): A Hevesi-sík Cicindellidae- és Carabidae-faunája. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 69-96.
- Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Marosi S. – Szilárd J. (szerk.): Magyarország tájfldrajza 2. A tiszai Alföld. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pelle B.né (szerk.:) (1980b): A Hevesi járás In: Végh J. – Ördög F. – Papp L. (szerk.): Heves megye földrajzi nevei. III. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. 145. szám.
- Sallai Z. (2002): Adatok a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet halfaunájához, különös tekintettel a Hanyi-érre vonatkozóan. A Puszták. 17. pp. 49–58
- Schmotzer A. (2014): A Hevesi-sík flórákutatójának eredményei. In: Schmotzer A. (szerk.): Szikfok. Dél-Hevesi tanulmányok. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Eger. 25-68.
- Tóth L. (szerk.) (2005): Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 110 pp.
- Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (szerk) (2014): Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet bővítés 2. ütem természetvédelmi kezelési terve. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, kézirat 58 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2017): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Budapest (kézirat).

Világháló helyek:

<http://www.termeszetvedelem.hu/>

<http://www.natura2000.hu/hu>

<http://bnpi.hu/naturaterv>

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

<http://natura2000.eea.europa.eu>

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd

<https://www.mepar.hu/mepar/>

<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

<http://www.utadat.hu/>

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

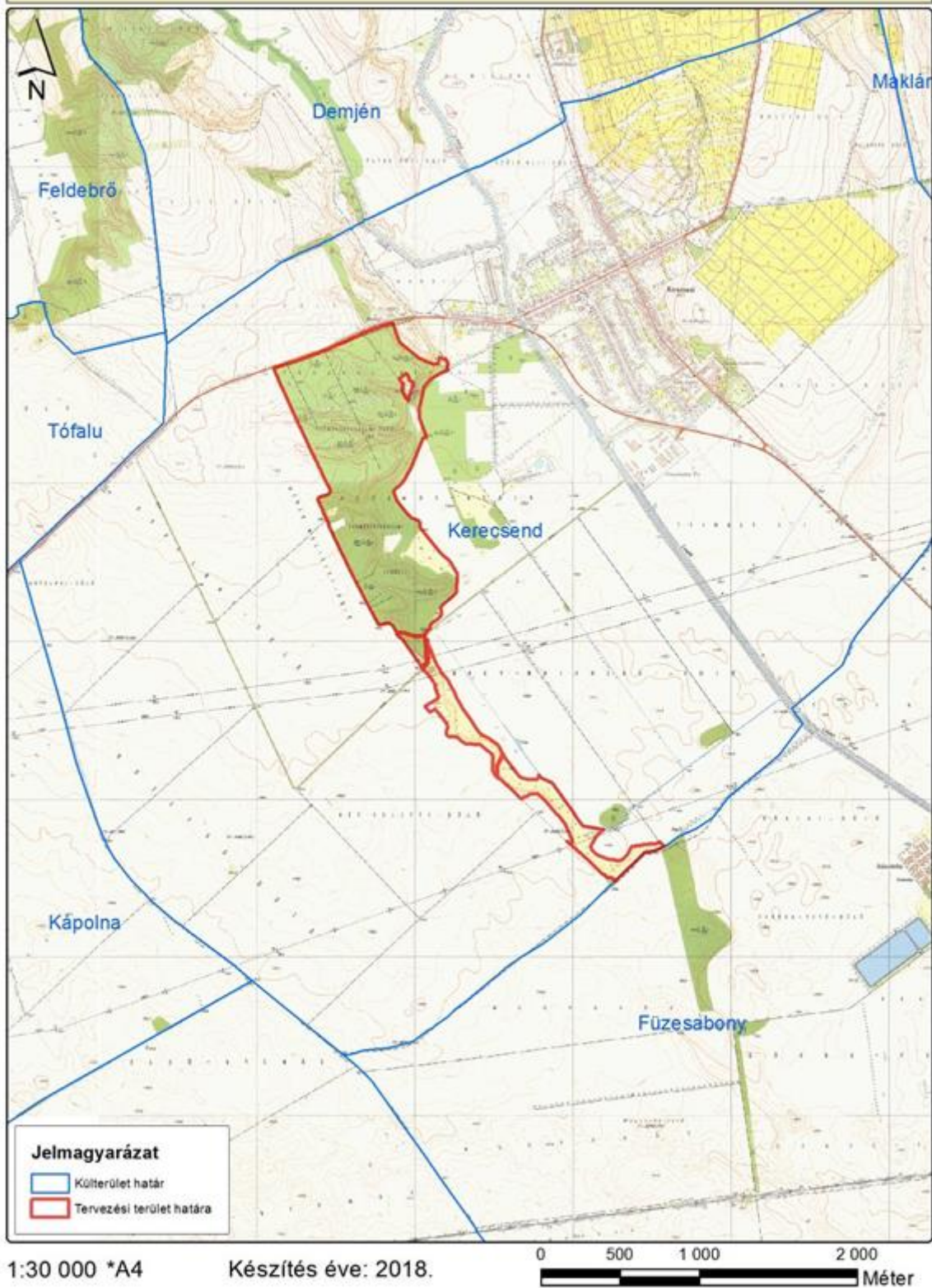
<http://turistautak.hu/>

<http://www.novenyzetiterkep.hu>

3. Térképek

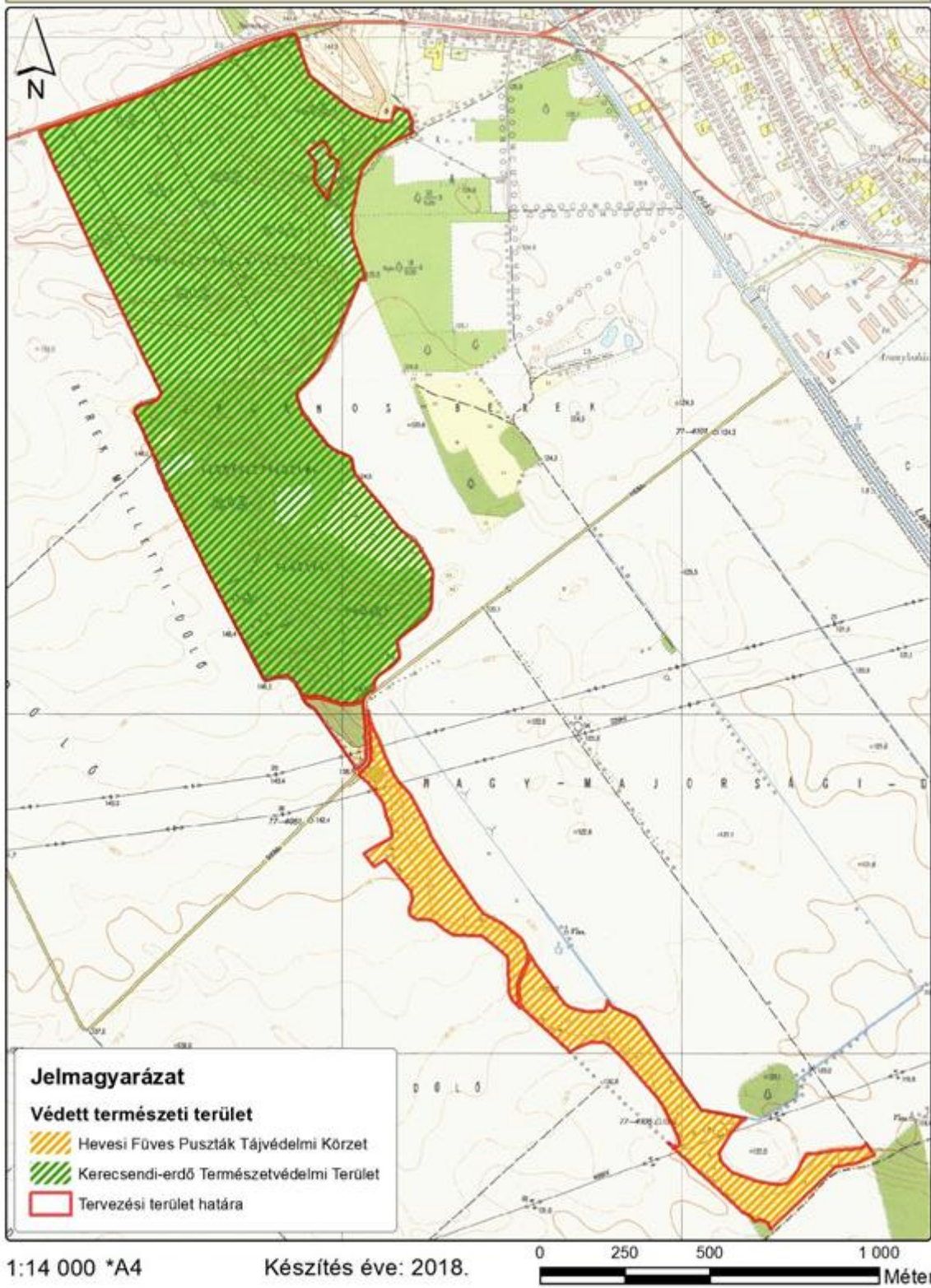
- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület átfedése országos védett területekkel
- 3) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 4) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 5) A tervezési terület tulajdonviszony megosztás térképe
- 6) A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei
- 7) A tervezési terület erdészeti térképe
- 8) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 9) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján) 2/1
- 10) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján) 2/2
- 11) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe 2/1
- 12) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe 2/2

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
áttekintő térképe

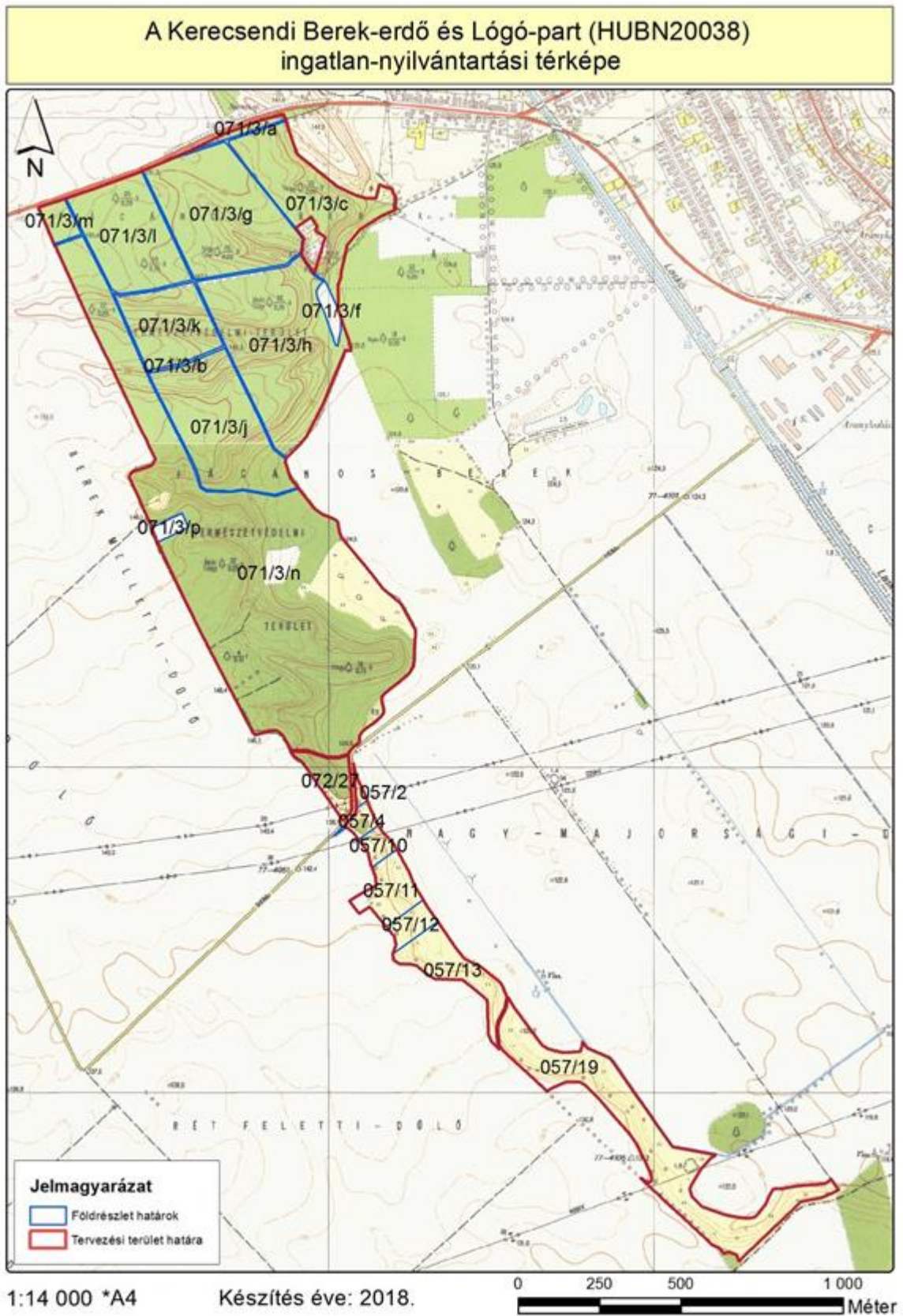

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
átfedése védett természeti területekkel

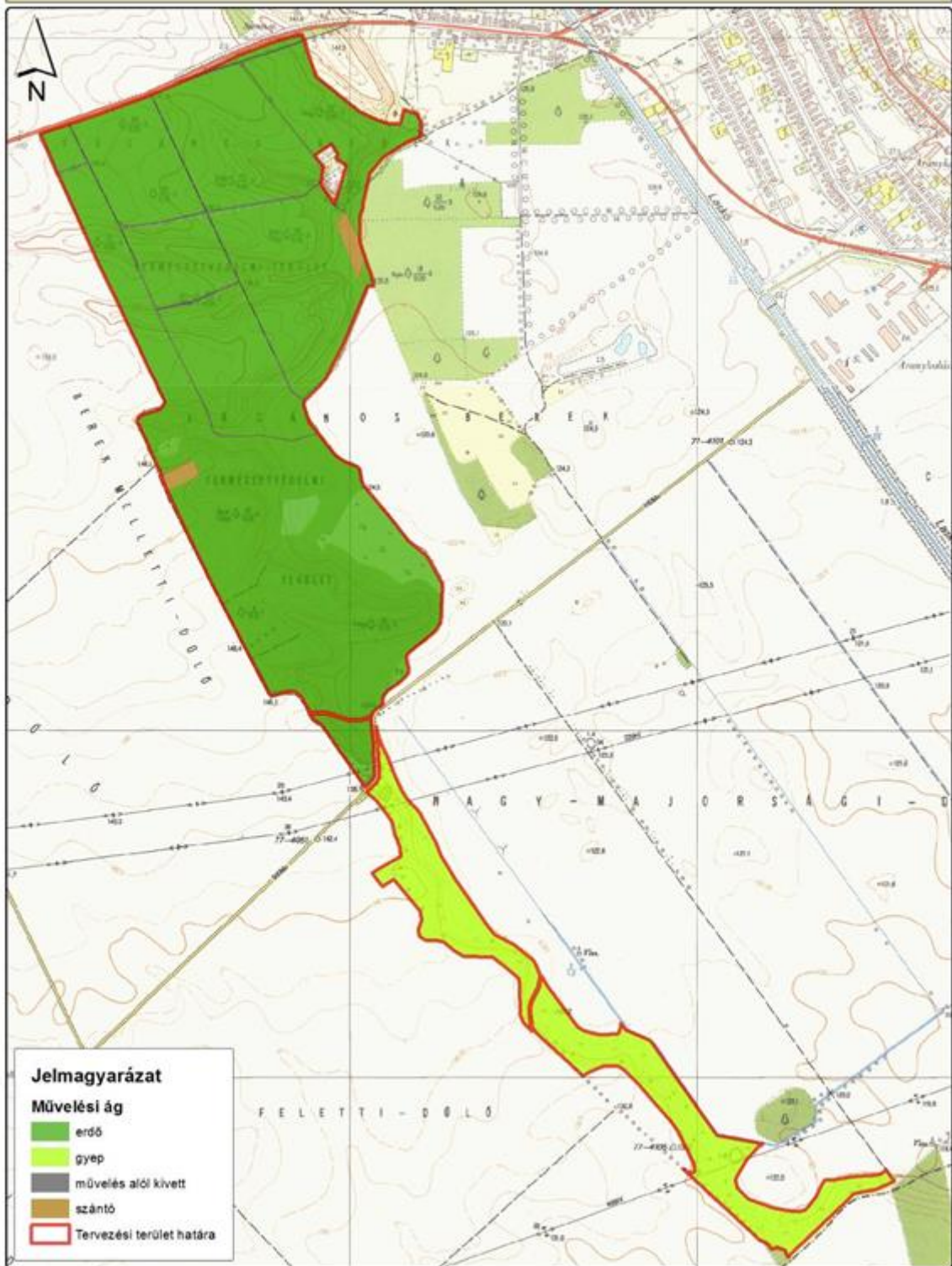

2. ábra: A tervezési terület átfedése országos védett területekkel

3. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
művelési ág megosztási térképe

1:14 000 *A4

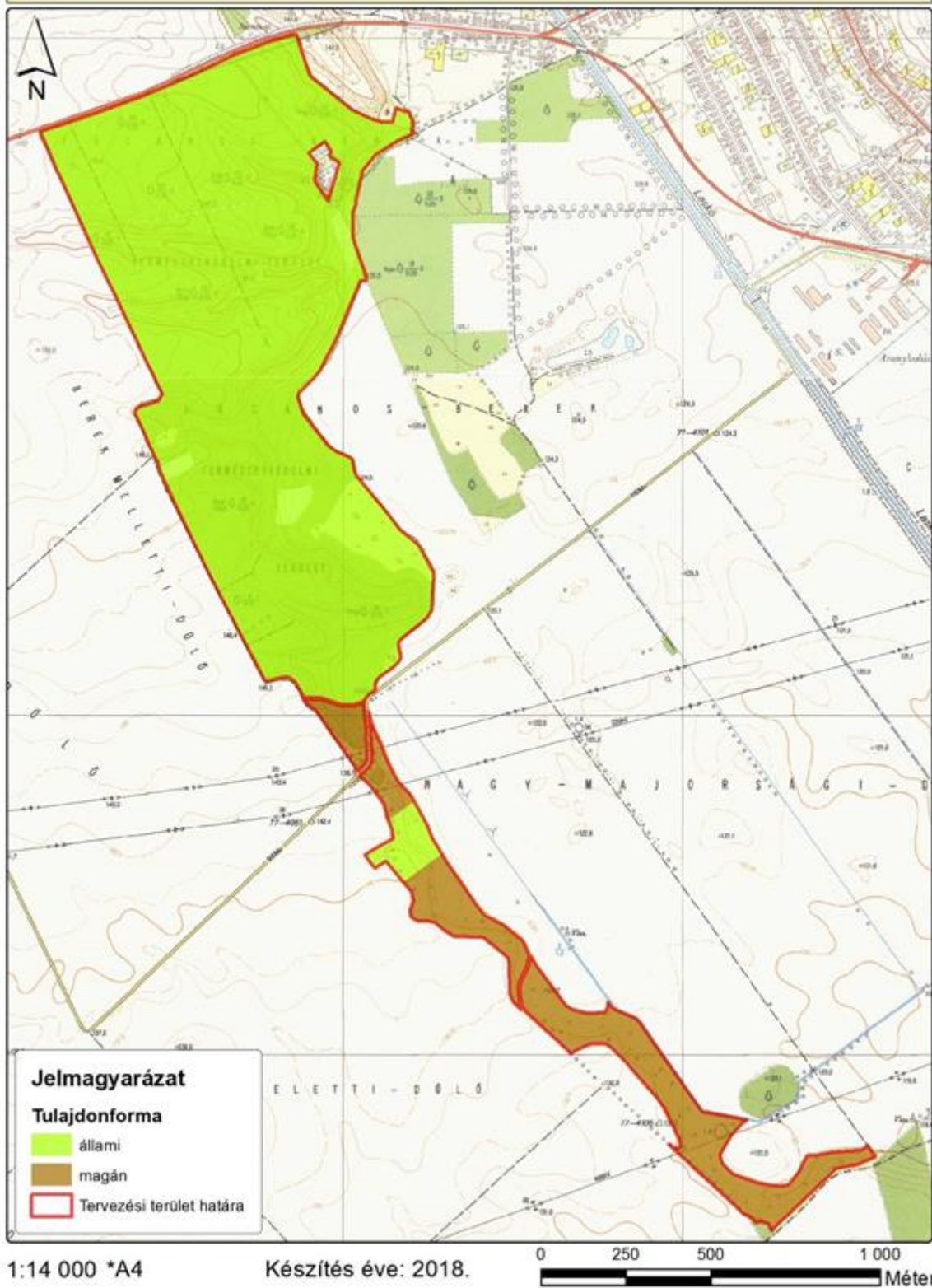
Készítés éve: 2018.

0 250 500 1 000 Méter

4. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe

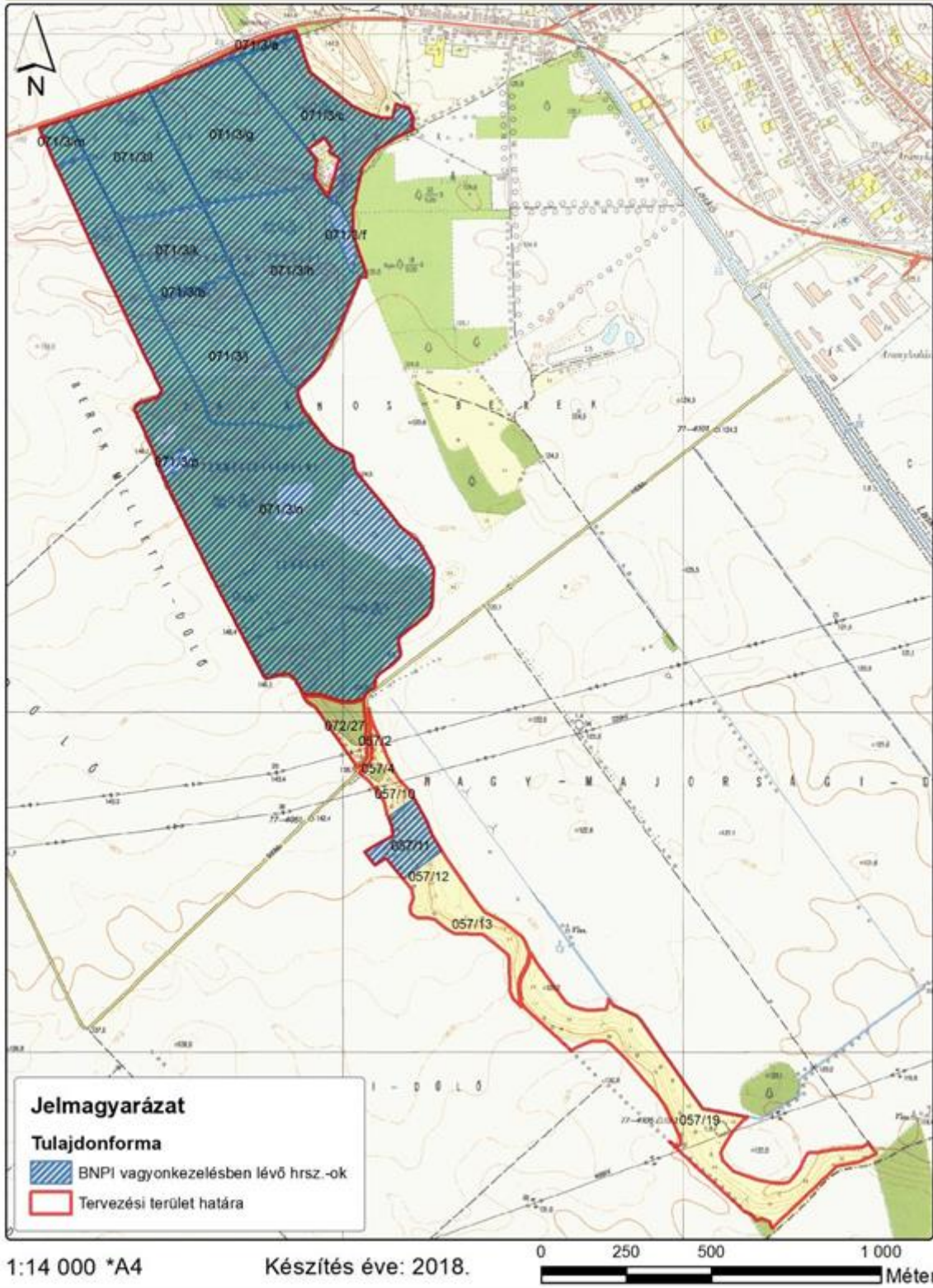

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
tulajdonviszony megoszlási térképe

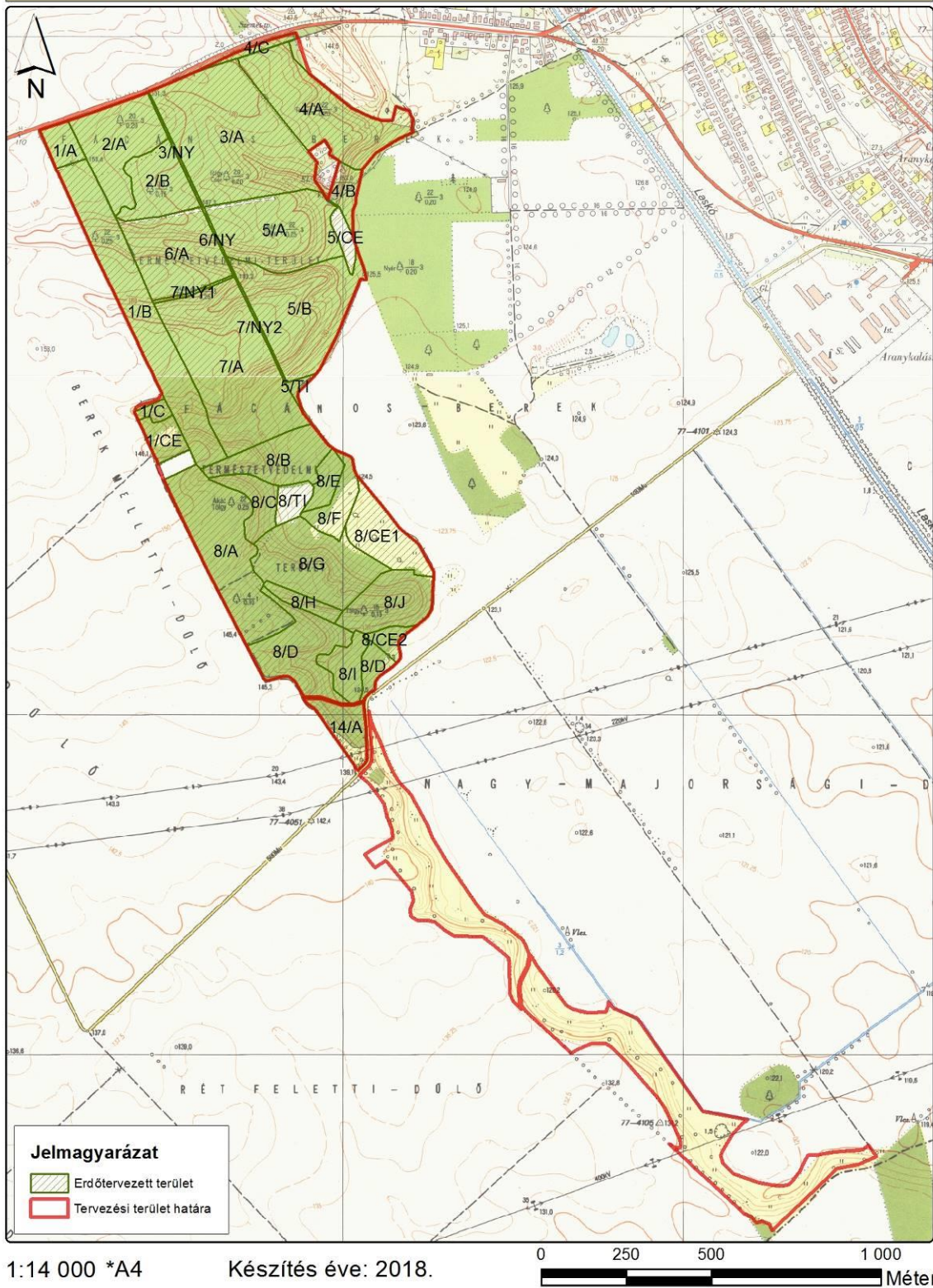
5. ábra: A tervezési terület tulajdonviszony megosztás térképe

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésben lévő területei a Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038) területén

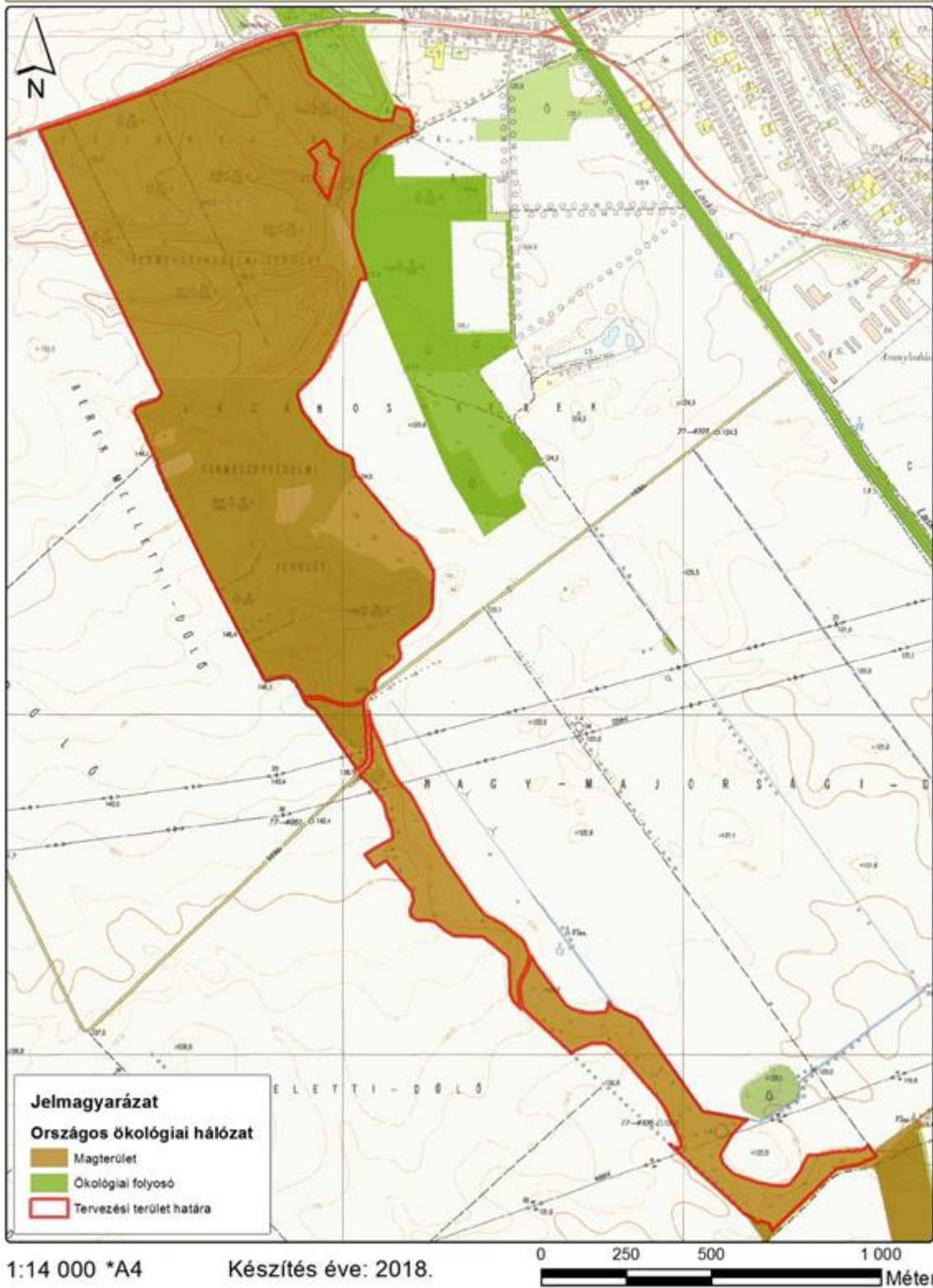
6. ábra: A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésében lévő területei

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
erdészeti térképe

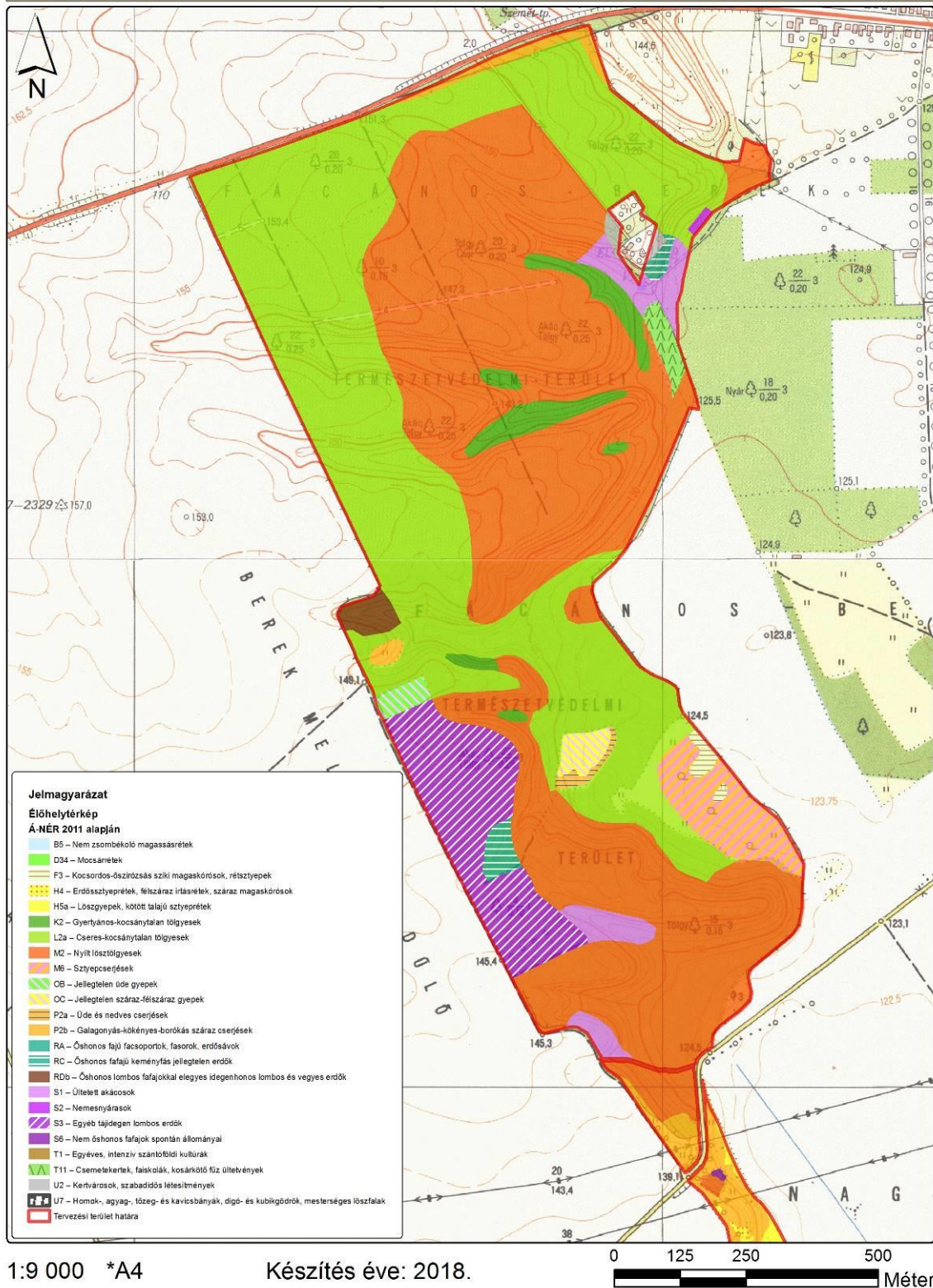
7. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
országos ökológiai hálózat térképe

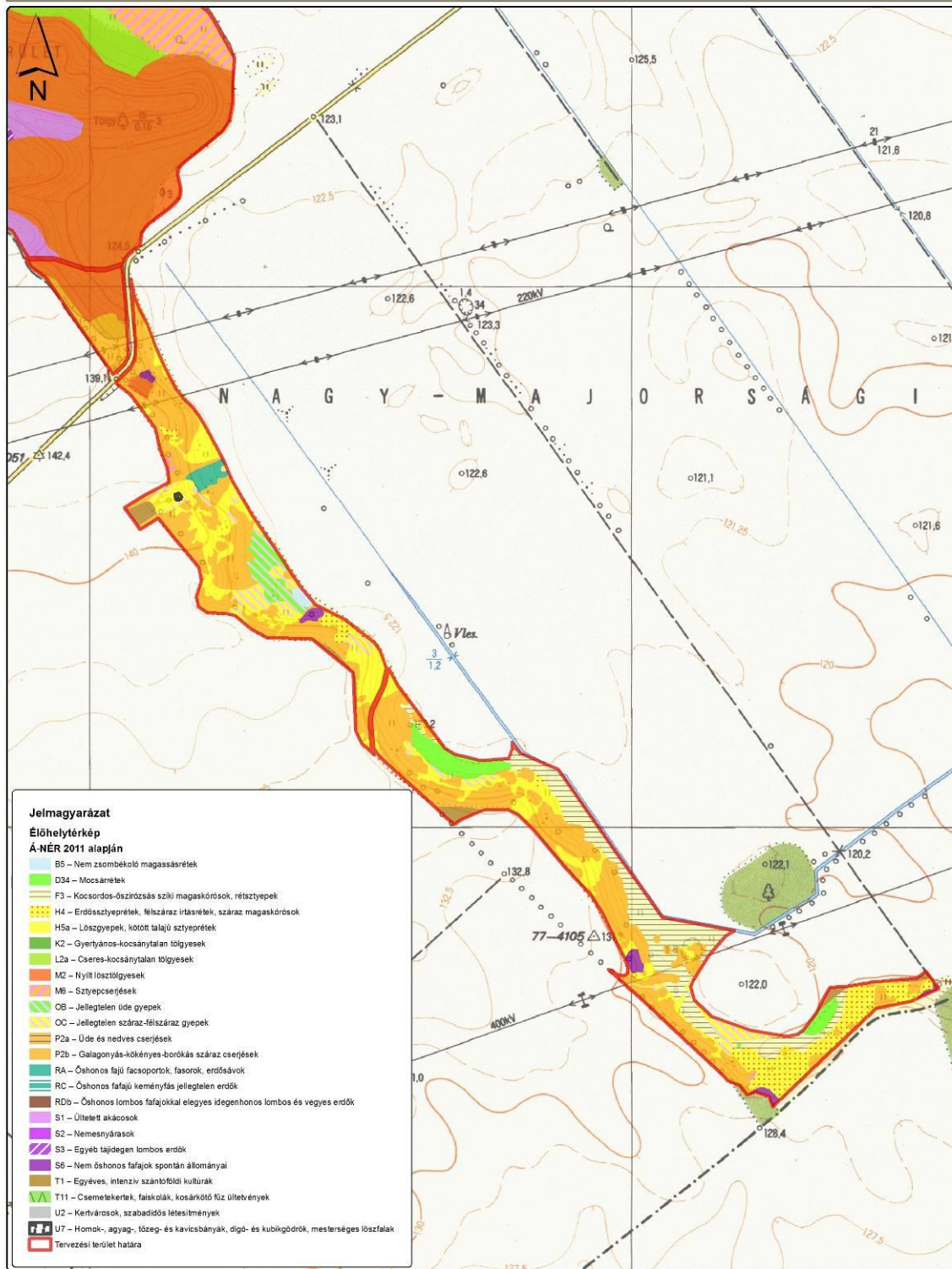
8. A tervezési terület átfedése az országos ökológiai hálózattal

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
élőhelytérképe 2/1

9. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján) 2/1

A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
élőhelytérképe 2/2

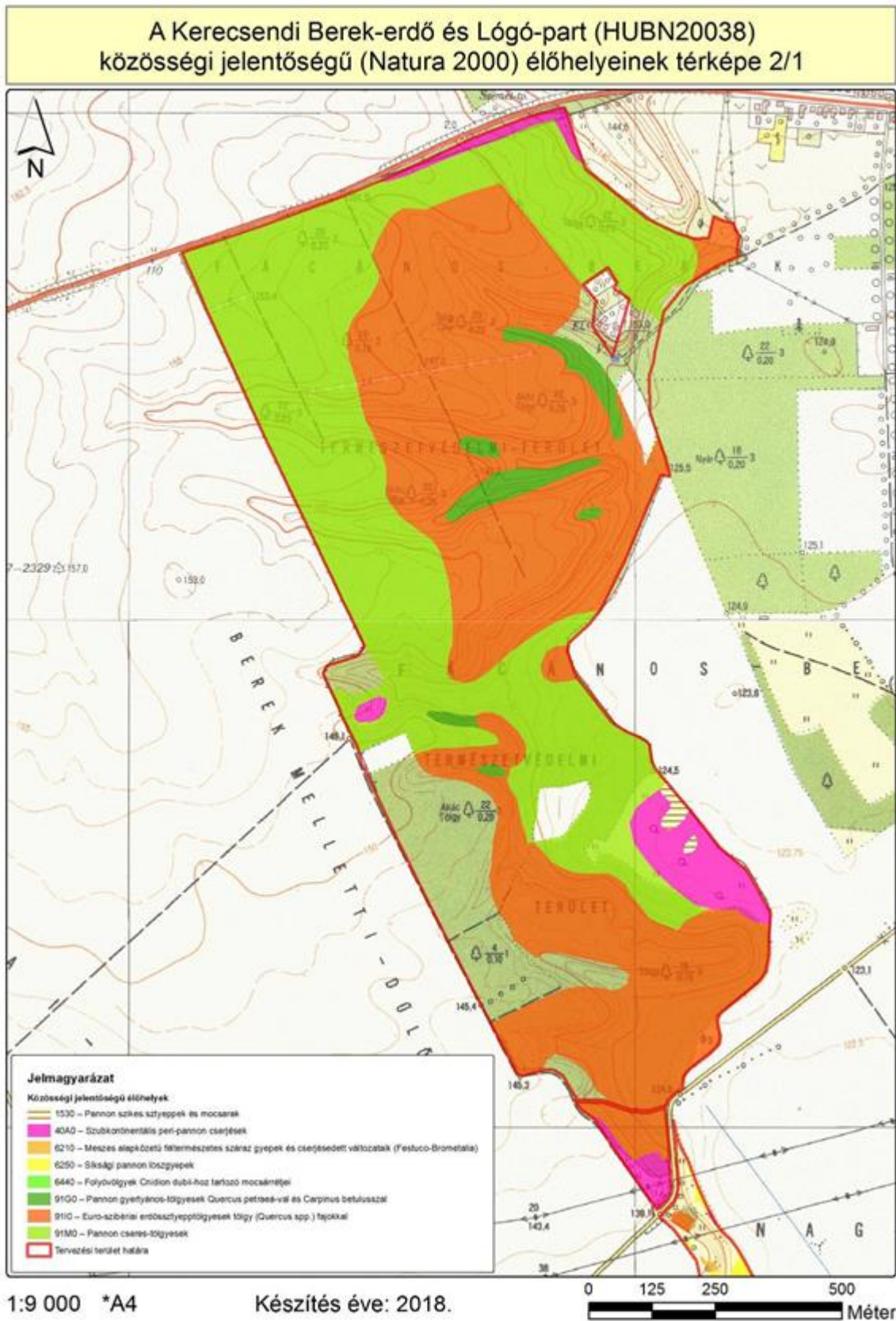

1:9 000 *A4

Készítés éve: 2018.

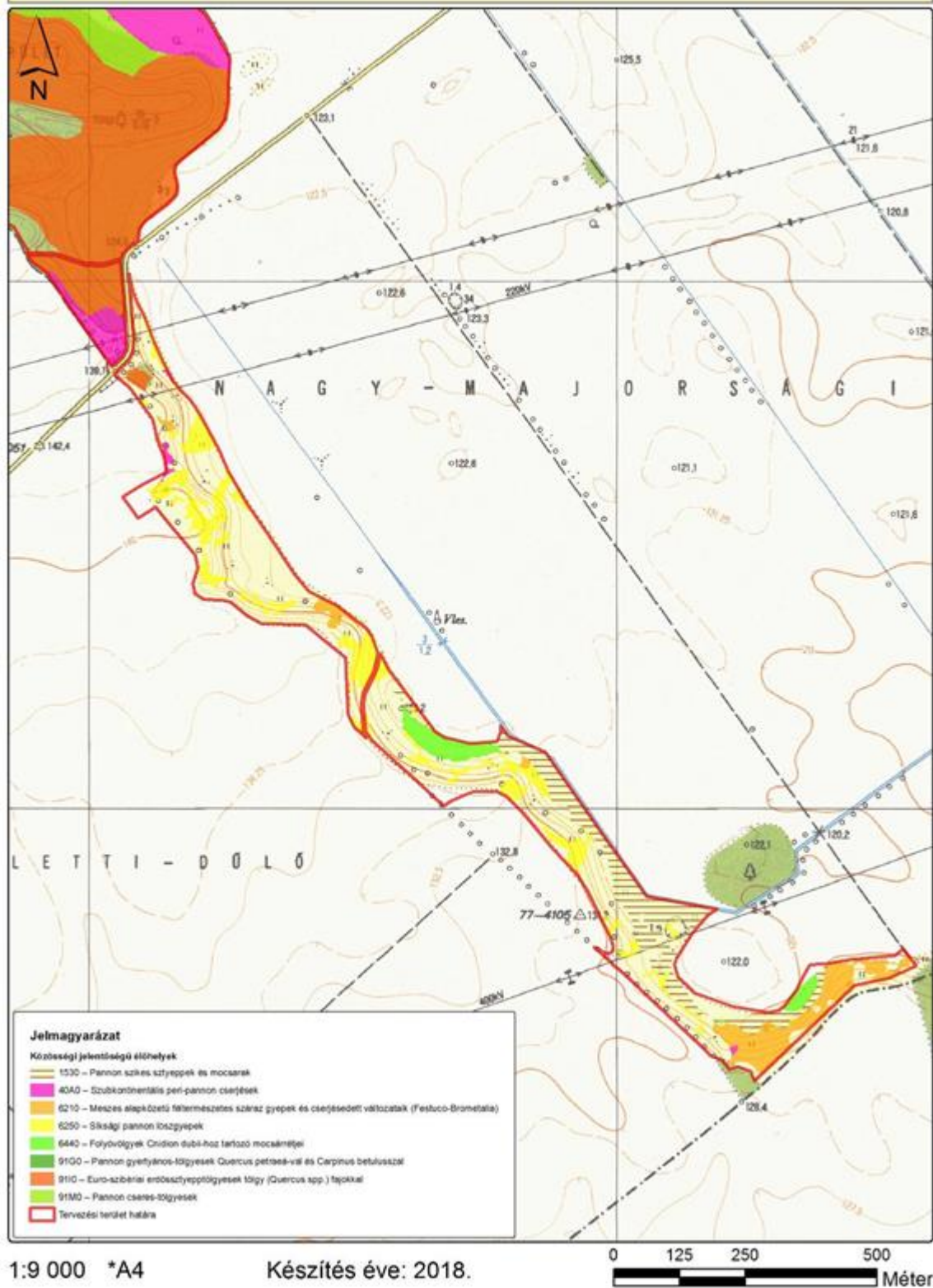
0 125 250 500
Méter

10. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján) 2/2

11. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe 2/1

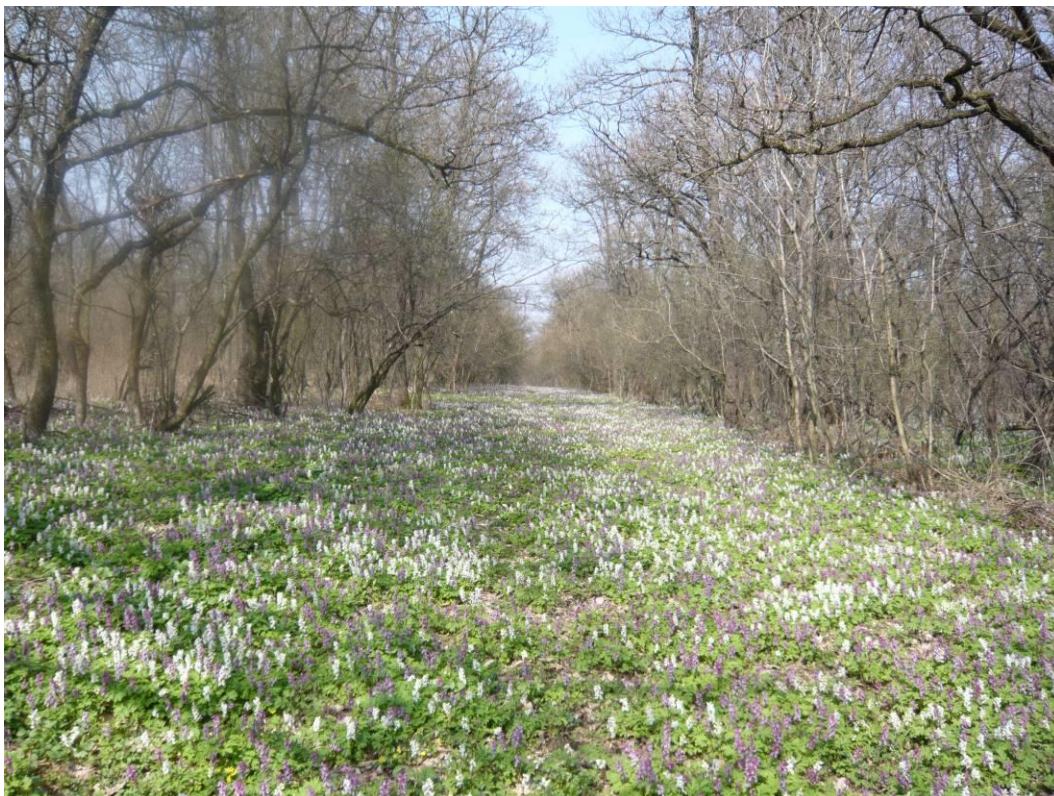
A Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038)
közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelyeinek térképe 2/2

12. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe 2/2

4. Fotódokumentáció

1) kép: Löszölgyes nyiladéka, tavaszi aszpektussal (KE-1)

2) kép: Helyreállított erdei tisztás (KE-3)

3) kép: Cserjésedő löszgyepek a Lógó-parton (KE-3)

4) kép: Mocsári kutyatejes mocsárrét (KE-4)

5. Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2013. évi reformja még nagyobb hangsúlyt fektetett arra, hogy a mezőgazdaság és a természetvédelem érdekei közeledjenek egymáshoz. A biotikus és abiotikus környezet védelme és megőrzése egy hosszútávon fenntartható mezőgazdaság, valamint a biztonságos és egészséges élelmiszer termelés alapja – mindezek prioritást élveztek az Unió egyik legnagyobb politikájának újragondolásánál.

Az alábbiakban elsősorban azok a támogatások kerülnek felsorolásra – rövid leírásokkal – amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a Natura 2000 területek állapota megőrződjön és/vagy javuljon, illetve jellegük miatt mindenképpen hatással lehetnek a Natura 2000 területekre.

KAP I. pillér Közvetlen támogatások

1.) Alaptámogatás

A támogatás célja:

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód.

A támogatás igénybevételének feltételei:

Az igénybevétel feltételeit az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet* tartalmazza.

A közvetlen kifizetéseket minimum korlátja:

- legalább 1 hektár SAPS jogosult terület megléte,
- vagy ha a támogatást kérelmező állatokra vonatkozó termeléshez kötött támogatásban részesül, de nincs 1 ha SAPS jogosult területe, akkor 100 EUR támogatás a minimumküszöb.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az **egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet)** keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmekre vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 145 euró (45 800Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún.

minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

2.) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

A támogatás célja:

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Mentességi feltételek

A zöldítési gyakorlatok betartása alól általános mentességet élveznek az ökológiai gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelők és a mezőgazdasági kistermelői támogatásban részesülő gazdálkodók. Továbbá bizonyos feltételek teljesülése esetén az egyes előírások betartása alól is mentesülhet az érintett gazdálkodó, melyre vonatkozóan a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapít meg szabályokat.

Teljesítendő előírások:

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológia jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

Állandó gyepterületek fenntartása:

Állandó gyepek az a terület minősül, ahol a gyepet vagy egyéb takarmánynövényt vetés nélkül vagy vetéssel termesztik és a mezőgazdasági üzem vetésforgójában legalább öt évig nem szerepel. Az állandó gyepek minősített területek fedvényként lehatárolásra kerülnek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR), mely fedvény évenként felülvizsgálatra kerül.

Az állandó gyepterületek részét képezi a *környezetileg érzékeny állandó gyepek* csoportja, melybe jelenleg Magyarországon a *Natura 2000 védetség* alatt álló gyepek tartoznak. A környezeti szempontból érzékeny gyepterületek feltörésére kizárólag az illetékes nemzeti park igazgatóságok írásos hozzájárulásával van lehetőség.

Az állandó gyepek összterületét tagállami szinten kell biztosítani. Amennyiben az állandó gyepterületek aránya a 2015. évben megállapított referencia arányhoz (12,57 %) képest 5%-nál nagyobb mértékben csökken, visszaállítást kell elrendelni. A visszaállítási kötelezettséget a jogszabályban foglalt eljárás alapján a Magyar Államkincstár állapítja meg. Natura 2000 gyepek engedély nélküli feltörése esetén a referencia aránytól függetlenül visszaállítási kötelezettséget határoz meg a területileg illetékes kormányhivatal.

Terménydiverzifikáció:

Azok a gazdálkodók, akik

- 10 és 30 hektár közötti szántóterülettel rendelkeznek legalább két különböző növénykultúrát kötelesek termesztani. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át;
- 30 hektárt meghaladó nagyságú szántóterülettel rendelkeznek legalább három különböző növénykultúrát kötelesek termesztani. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló kultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át, a két legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra együttes részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 95%-át.

Terménydiverzifikáció szempontjából az adott táblán az a növény vehető figyelembe, amelyik május 1-től szeptember 30-ig terjedő időszakban a leghosszabb ideig van a területen. A növénykultúrák különbözőségét a *10/2015. (III. 13.) FM rendelet* határozza meg.

Ökológiai jelentőségű területek kijelölése:

A 15 hektár fölötti szántóterületen gazdálkodók kötelesek szántóterületük legalább 5 %-ának megfelelő kiterjedésű ökológia jelentőségű terület kijelölni.

Ökológiai jelentőségű területnek (EFA) a következők tekinthetők:

- paragon hagyott terület (amennyiben a pihentetési időszak legalább 2017. január 1. napjától augusztus 31. napjáig tart);
- terasz;
- tájelem (fás sáv, magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, táblaszegély, kis kiterjedésű tó, kunhalom, gémeskút);
- vízvédelmi sáv (folyóvíz és állóvíz melletti) és táblaszegély;
- erdőszélek mentén fekvő támogatható sáv (termeléssel vagy termelés nélkül);
- rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvény;
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet és az 1305/2013/EU rendelet és a Erdősítés támogatása című VP5-8.1.1.-16 kódszámú felhívás alapján erdősített terület (a továbbiakban: erdősített terület), mely 2008. évben még támogatható területnek minősült az egységes területalapú támogatás tekintetében;;
- ökológiai jelentőségű másodvetés;
- nitrogénmegkötő növényekkel bevetett terület.

A célterületként elszámolható területnek nem kell feltétlenül támogatható területnek lennie. Lehetőség van továbbá a szomszédos, nem saját kezelésben lévő EFA területek elszámolására is, amennyiben annak vagyongazdálkodója nem jelzi, hogy nem járul hozzá az adott terület EFA-ként való elszámolásához.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 81 euró (25 200 Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

3.) Területalapú termeléshez kötött támogatások

A támogatás célja:

A termeléshez kötött támogatások célja az egyes érzékeny ágazatok célzott támogatása. Ezen ágazatok esetében a piaci helyzet vagy a termelési sajátosságok alapján válik szükségessé külön források biztosítása. E jogcímek keretében azon termelők jutnak – az alaptámogatáson és a zöldítési támogatáson felül - többlettámogatáshoz, akik a tárgyévben érdemi és ténylegesen megvalósuló termelést végeznek.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a *termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet* tartalmazza.

Termeléshez kötött közvetlen támogatás az alábbi támogatási jogcímekre vehető igénybe:

- a) rizstermesztés támogatása,
- b) cukorrépa termesztés támogatása,
- c) zöldségnövény termesztés támogatása
- d) ipari zöldségnövény termesztés támogatása,
- e) extenzív gyümölcsstermesztés támogatása,
- f) intenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- g) szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- h) szálás fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- i) ipari olajnövény termesztés támogatása.

Fő szabály szerint az egyes jogcímek esetében a támogatható terület nagyságának legalább egy hektárnak kell lenni. Kivéve a zöldségnövény termesztés támogatását valamint az extenzív és az intenzív gyümölcsstermesztés támogatását, ahol a támogatható terület nagysága 0,3 hektár, de az egységes területalapú támogatási kérelem alapján jóváhagyott területnek legalább egy hektárnak kell lenni.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján a következő táblázatban bemutatottak alapján alakul.

Jogcím megnevezése	2017. évi	2017. évi
--------------------	-----------	-----------

	becsült támogatás, forint	keret, millió forint
rizstermesztés támogatása	226 513	620,1
cukorrépa termesztés támogatása	143 534	2 480,4
zöldségnövény termesztés támogatása	86 288	1 567,6
ipari zöldségnövény termesztés támogatása	59 432	3 558,7
extenzív gyümölcsstermesztés támogatása	73 170	3 031,2
intenzív gyümölcsstermesztés támogatása	122 353	2 084,9
szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	51 435	4 172,6
szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	23 428	4 172,6
ipari olajnövény termesztés támogatása.	73 290	438,4

Forrás: A 2017. évi Egységes Kérelemben kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során FM által becsült érték.

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a *10/2015. (III. 13.) FM rendelet* állapítja meg.

Piacszervezés (Piaci Támogatások)

Piaci Támogatások tekintetében a Natura 2000 területek állapotának megőrzéséhez és/vagy javításához kapcsolódóan a *zöldség-gyümölcs termelői szervezetekről szóló 50/2017. (X. 10.) FM rendelet* 4. mellékletében megfogalmazott, a zöldség-gyümölcs termelői szervezetek operatív programjába beépíthető **környezetvédelmi tevékenységek** lehetnek relevánsak.

A támogatásra jogosultak a miniszter által elismert zöldség-gyümölcs szervezetek, amelyek **termelő** tagjainak termelő tevékenységéhez kötődően hajthatja végre a miniszter által elfogadott operatív programba beépített környezetvédelmi intézkedést.

A támogatás összege az adott operatív program kiadásainak mértékétől függ, ezért a támogatás kerete és összege esetenként kerül meghatározásra.

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1308/2013/EU rendelet) 33. cikkének (5) bekezdése alapján a termelői szervezetek számára előírás, hogy

- a) az operatív programoknak tartalmazniuk kell két vagy több környezetvédelmi intézkedést; vagy
- b) az operatív programok kiadásainak legalább 10%-át környezetvédelmi intézkedésekre kell fordítani.

Amennyiben a termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a az **1305/2013/EU rendelet 28. cikkének** (3) bekezdése szerinti **agrár-környezetvédelmi-éghajlati**

kötelezettségvállalások közül egyet vagy többet vállalt, e kötelezettségvállalások mindegyike az 1308/2013/EU rendelet 33. cikk (5) bekezdés első albekezdés a) pontjában említett **környezetvédelmi intézkedésnek számít.** Ebben az esetben azonban a kötelezettségvállalások teljesítése nem támogatható a működési alapból. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások leírása a **Vidékfejlesztési Program M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések** című fejezetében, illetve az ezen fejezet alapján meghirdetett **két pályázati felhívásban** (lásd később) található. A *kettős támogatás elkerülése érdekében az operatív program környezetvédelmi intézkedéseinek a Vidékfejlesztési Program intézkedéseivel való összhangját a jogszabályok szigorúan meghatározzák.*

Az operatív programban végrehajtott környezetvédelmi intézkedéseknek

- összhangban kell lenniük a környezetvédelmi intézkedések nemzeti keretével;
- összeegyeztethetőnek és kiegészítőnek kell lenniük az operatív program keretében végrehajtott, más környezetvédelmi intézkedésekkel, adott esetben a termelői szervezet tagjai által végrehajtott és a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott, agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalásokkal, és ki kell egészíteniük azokat.

Az operatív programba beépíthető környezetvédelmi intézkedések és az azokhoz tartozó tevékenységek nem kimerítő felsorolása az FM rendelet 4. mellékletében megtalálható. Ezek az alábbiak:

Talajvédelemmel és Tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Komposzt használata
- Zöldtrágya használata
- Szerves- és/vagy biotrágya használata
- Erózió és defláció elleni védelem

Vízgazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre (az öntözött területek korszerűsítése)
- A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés
- Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében

A klímaváltozás mérséklését célzó környezetvédelmi intézkedések

- Megújuló energiaforrásokot felhasználó fűtésrendszer kialakítása
- Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata
- Kapcsolt hő- és energia-termelés a termesztés és az áruvá készítés során keletkező zöldség-gyümölcs hulladékok felhasználásával

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos intézkedések

- A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)
- A növényi maradványok energetikai célú főlhasználásának elősegítése
- Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban
- Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a termesztésben
- Szelektív hulladékgyűjtés

Integrált növényvédelemre irányuló intézkedések

- Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készítettése és végrehajtása

- A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédőszer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
- Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
- A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédőszer használatának csökkentése érdekében
- Alternatív gyomirtási eljárások használata
- Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása
- Integrált gazdálkodás
- Ökológiai gazdálkodás

A természetes élőhelyek és a biodiverzitás fenntartására irányuló intézkedések

- Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó termesztéstechnológiák elterjedésének elősegítése

KAP II. pillér

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-ból elérhető támogatások

Mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 5) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 6) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése
- 7) VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- 8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb releváns támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

MEZŐGAZDASÁGI TÁMOGATÁSOK

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a **környezettudatos gazdálkodás** és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalatokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalatokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. A kötelezettségvállalási időszak **5 év**, amely időszak alatt a gazdálkodók éves szinten az egységes kérelemmel keresztül igényelhetik a kifizetést.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előíráscsoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállítása során. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előíráscsoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

A TECS-ken belül vannak úgynevezett alapvállalatok (*zonális TECS-ekben bővítettek ezek az alapvállalatok*), amelyeket a gazdálkodóknak kötelező betartani és mindezek mellé a támogatásban résztvevő gazdálkodók kötelesek legalább kettő választható előírást is választani. Az előírásokhoz annak függvényében, hogy mekkora a környezeti hozzáadott értékük és mekkora többletköltséget (esetleg bevételkiesést) generálnak a gazdálkodónak adott támogatási összeg van rendelve, ezek összeadásából áll össze a végső támogatási összeg, amit a gazdálkodó évente megkap. Továbbá mindkét felhívás kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO)

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek **ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése**, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a **gazdálkodási mód fenntartása**. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan **önkéntes alapon** működő kifizetési

rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás **5 éves** időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt. A 889/2008/EK rendelet 36. cikk (1) bekezdése értelmében az átállási időszak:

- a) szántóföldi földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- b) gyep földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- c) ültetvény földhasználati kategória esetében 3 egymást követő év;

A 2016. január 1-én átállt ökológiai státuszban lévő kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek **fenntartási támogatásban** részesülnek a kötelezettségvállalás 5 évére.

Az átállási időszak kezdete Magyarországon elismert, a 834/2007/EK rendelet szerinti ökológiai tanúsító szervezet igazolása alapján kerül meghatározásra. Az átállási időszak meghosszabbítása nem lehetséges. A támogatással érintett terület ökológiai státusza (besorolása) a kötelezettségvállalás ideje alatt minden évben január 1-i állapot szerint kerül megállapításra és ez alapján kerül meghatározásra az áttérési/fenntartási támogatás összege. A gazdálkodók a kifizetést minden évben az egységes kérelemmel keresztül igényelhetik.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az ÖKO felhívás esetében a támogatási kérelem benyújtási időszak 2015. december 31.-én zárult.

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság úgy kerül meghatározásra, hogy amennyiben a támogatási kérelemben benyújtott igényelt tábla terület, illetve az igényelt tábla több mint 50%-a a Natura 2000 tematikus fedvényre esik, akkor az igényelt tábla egész terület az adott fedvényre esőnek tekintendő – ez után fogja kapni a gazdálkodó a támogatási összeget.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, illetve egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül. A gazdálkodók 4 különböző célterületi telepítés közül választhatnak:

- 1) zöldugar
- 2) gyep
- 3) sövény

4) méhlegelő

Egy mezőgazdasági táblára csak egy célterület valósítható meg, kivétel a sövénytelepítés, ami a többi célterületi telepítéssel kombinálható. A felhívásra **kizárólag** támogatásra jogosult **szántó hasznosítású** területtel lehet pályázni – a gyepfeltörés szigorúan tilos. Gazdálkodók a támogatás **keretében egyszeri telepítési költség kifizetésben** részesülnek, ettől függetlenül az adott célterületi telepítést a felhívásban meghatározott ideig fenn kell tartaniuk:

- 1) zöldugar – 3 év
- 2) gyep – 5 év
- 3) sövény – 5 év
- 4) méhlegelő – 3 év.

A zöldugar, gyep és méhlegelő célterület az AKG és ÖKO felhívásokkal kombinálható, az ezen felhívás keretében elvégzett telepítés azokban a támogatásokban fenntartható. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 31.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

A felhívás célja a területi vízviasszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A célterületek rövid leírása:

Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése

Gyeptelepítés időszakos vagy állandó vízfolyás, állóvíz partján lévő, a „Vízvédelmi sáv” megnevezésű MePAR fedvénnyel szomszédos **szántó művelésű** területen, a fedvény szántóval határos oldalától, illetve – amennyiben a szántó a vízfolyás, állóvíz partjával határos – a vízfolyás, állóvíz partjától számított minimum 40 m szélességben, a felhívás 1. számú mellékletben meghatározott hazai pázsítfűfajokból álló gyepkeverékből.

Vizes élőhelyek kialakítása

Vizes élőhelyek kialakítása **szántó** vagy **gyep** művelésű területeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten, amely magában foglalja a parti sávot és a pufferzónát is.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 11.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

A felhívás célja a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése. A támogatásban azok a gazdálkodók vehetnek részt, akik az **1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikke** alapján

meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A támogatás jövedelemkiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a terület igényeihez igazított mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetéses területkezelésre is alkalmazhatók.

Támogatási kérelmeket két alkalommal: 2016. február 1. és 2016. február 28. között, valamint 2017. február 1. és 2017. február 28. között lehetett benyújtani.

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSOK

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszerek létrehozása, amelyek jelentős szerepet töltenek be a mikroklíma megőrzésében, a deflációs hatások csökkentésében, ezáltal a talajvédelemben. Mindezek mellett fontos élőhelyek, amelyek hozzájárulnak a biológiai növényvédelemhez. A mezővédő fásítások pedig ökológiai folyosóként a felaprózódott élőhelyek összeköttetéseit biztosítják. A felhívásnak 3 célterülete van:

- 1) Szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszer újonnan történő létrehozása

- 2) Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása
- 3) Mezővédő fásítás létrehozása.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2017. január 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. január 16.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása

A felhívás célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. A felhívásnak két célterülete van:

- 1) Erdőtelepítés első kivitele
- 2) Ipari faültetvény létesítése.

A támogatási kérelmeket 2016. július 20.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. június 30.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságaikat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs képességének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Szállaló erdőgazdálkodás
- 2) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- 3) Természetkímélő anyagmozgatás

A **Szállaló erdőgazdálkodás** célterülethez az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre igényelhető még további támogatás:

- a.) kerítés építése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen magfogó rőzsefonat készítése
- e.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen fatörzs elhelyezése

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 15.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek

átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

A felhívás keretében az alábbi célterületek támogathatók:

1) A szerkezetátalakítási célok megvalósítása érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás
- B.) Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás
- C.) Alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

2) Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

3) Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenálló-képességének és környezeti értékének növelése érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- B.) Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az 1.) és 2.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) kerítés létesítése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) erdőszegély kialakítása

A 3.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) tuskókenés

A támogatási kérelmeket 2017. február 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 28.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja, hogy a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszú távon megvédje és fenntartsa. Ezért szükséges a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztése, illetve újabbak létrehozása. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok fenntartása,
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok fenntartása

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény fenntartása
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény fenntartása

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit és elit fokozatú anyatelepeinek fenntartása
- b) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek fenntartása

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. december 8. - 2016. december 19.
- 2017. március 1. – 2017. március 31.
- **2018. március 1. – 2018. március 30.**

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

Akárcsak az előző felhívásnál a cél itt is a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság fenntartása. Jelen felhívás is támogatja a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztését, illetve újabbak létrehozását. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok létesítése
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény létesítése
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény létesítése

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- b) vegetatív szaporítású fajok, fajták elit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- c) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése

4.) Megőrzésre érdemes genetikai erőforrások felmérése, dokumentálása, nemzeti nyilvántartásba vétele

Fenti tevékenységekhez az alábbi kiegészítő tevékenységek társíthatók és jogosultak még támogatásra.

Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Molekuláris genetikai vizsgálatok fekete nyár (*Populus nigra*) faj esetében.
- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a *generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése* esetén.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Szokásostól eltérő **talaj előkészítés** a felhívás 3.1.1.2 fejezet 2. b), c), d), pontjai esetében amennyiben a tevékenység az Országos Erdőállomány Adattárban az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 16. § (6) bekezdése alapján nyilvántartott erdőrészlet területén valósul meg
- **Kerítés létesítése** a felhívás 3.1.1.2. fejezet 1.a), b), 2. b), c), d), 3 b), pontjai esetében.

A támogatási kérelmeket 2017. április 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Mivel a klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó abiotikus kockázatokat jelent, Magyarországon is egyre gyakoribbá váltak a száraz, aszályos évek – ezáltal a tűzveszély is jelentősen növekedett. Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott

figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

1.) Tűzpászták esetén:

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítása vagy fenntartása.

2.) Víznyerőhely esetén:

- a) „A” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - aa) vízzáró talaj alkalmazása;
  - ab) egyéb szigetelés alkalmazása.
- b) „B” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - ba) vízzáró talaj alkalmazása;
  - bb) egyéb szigetelés alkalmazása.
- c) „C” típusú víznyerőhely kialakítására:
  - ca) vízzáró talaj alkalmazása;
  - cb) egyéb szigetelés alkalmazása.

3.) Fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítása.

4.) Tuskó sorok lehordásának támogatása.

A támogatási kérelmeket 2017. április 3.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. április 3.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 37. § szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya (az erdészeti hatóság) által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A támogatás az Evt. hatálya alá tartozó a 16. § (6) bekezdésében meghatározott területeken vehető igénybe a felhívásban meghatározott részletes szakmai feltételek szerint.

A támogatás az erdőgazdálkodási potenciál esetében az alábbiak szerint épül fel:

- a. helyreállítási alaptámogatás,
- b. kiegészítő támogatás.

Az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kiegészítő támogatás adható a következő tevékenységek elvégzésére:

- 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése; vagy
- 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése.

A kiegészítő támogatás önállóan nem, csak az alaptámogatással együtt vehető igénybe.

Nem igényelhető támogatás:

- törevágással, sarjaztatással történő erdő-helyreállításra,
- karácsonyfatelepre, díszítőgallytelepre;
- fás szárú energetikai célú ültetvényre;
- 15 évnél rövidebb vágáskorú faállományra;

- az árvíz által az Erdőrendezési Szabályzatról szóló 88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet alapján készült Erdőrendezési útmutató szerinti, „nagyon mély és mély fekvési besorolású ártéren” keletkezett kár után
- Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő lő-, és gyakorlótér területére.

A támogatási kérelmeket – amelyek egyben kifizetési igénylésnek is minősülnek – minden évben az **egységes kérelem** keretében lehet benyújtani. Támogatást igénylő a felhívásban meghatározott feltételek alapján a káresemény bekövetkeztét követő **két naptári éven belül**, a tevékenység erdőrésztlenkénti maradéktalan megvalósítását követően jogosult a támogatási kérelem benyújtására. Ettől a határidőtől abban az esetben lehet eltérni, ha az erdészeti hatóság a Vhr. 29. § (5) bekezdésére való hivatkozással – **kizárólag jelentős mértékű abiotikus károsítás bekövetkezése miatt** – határozatban rögzíti, hogy a Vhr. 28. § (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, az erdőgazdálkodónak nem felróható okból **a felújítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni** és egyúttal számára engedélyezte a felújítás megkezdésére vonatkozó határidő kitolását.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasznalatok során tapasztalhatók.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- a) kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- b) tisztítás fahasznalat;
- c) magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. április 15-től – május 16-ig
- 2017. március 1-től – március 31-ig
- **2018. február 1-től – február 28-ig.**

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) **erdei kirándulólhely és településkörnyéki kirándulólhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

Mindkét célterületen **kizárólag korlátozásmentesen és ingyenesen** igénybe vehető eszközök és létesítmények támogathatók, amelyeket a kedvezményezettek kötelesek **5 éven keresztül** úgy **fenntartani**, hogy **térítésmentesen** igénybe vehetők legyenek. Egy támogatási kérelmet egy vagy akár mindkét célterületre is be lehet nyújtani.

A támogatási kérelmeket 2017. május 31.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak **önállóan**:

Az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges, a felhívás 4. számú mellékletében felsorolt gépek, eszközök beszerzése:

- I. Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök beszerzése
- II. Fatermékek felkészítését szolgáló gépek beszerzése
- III. Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztés.

Fenti tevékenységekhez kapcsolódóan az alábbi tevékenységek támogathatók még, **nem önállóan**:

- Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése. *(kötelező)*
- Projekt-előkészítés, projekt-menedzsment. *(választható)*

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2017. december 4.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. **A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.**

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSRA JOGOSULTAK MÁTRIXA

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti <u>állami</u> tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása			X	Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási	X	X		

potenciálban okozott erdőkárok megelőzése				
VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	X	X		
VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek		X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	X	X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

EGYÉB RELEVÁNS TÁMOGATÁSOK

VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

A felhívás célja egy vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás kialakításának támogatása. A vízvisszatartáson alapuló tájgazdálkodás lényege, hogy a vízbő időszakok vízfeleslegét a területen térben máshol vagy időben később hasznosítható vízkészletekké alakítsa át. A gazdaság, a lakosság, az ökológiai rendszer fenntartása szempontjából egyaránt fontos a vízjárás szélsőségeinek enyhítése és a vízháztartás kiegyenlítése. A felhívásra erdőgazdálkodók és/vagy mezőgazdasági termelők által alkotott, **legalább 5 tagú konzorciumok** pályázhatnak. A konzorciumi tagok nem minősülhetnek kapcsolt vállalkozásnak.

A felhívás keretében a kötelezően megvalósítandó tevékenységek a **vízvisszatartás** és a **vízvisszatartás utáni területhasznosítás**, melyekhez a felhívásban további kötelezően, illetve választhatóan megvalósítandó önállóan nem támogatható tevékenységek kapcsolódnak (például: zöld pont rendszer).

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 2.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

ÚMVP jogcímrendeletek VP felhívásoknak való megfeleltetése

ÚMVP-s jogcímrendelet	VP felhívás
61/2009. (V. 14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről	VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP-4-11.1.-11.2.-15. Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
128/2007. (X. 31.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.1.1-16 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
33/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások részletes szabályairól	VP4-13.2.1.-16 - Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételeinek részletes szabályairól	VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételeinek részletes szabályairól	VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
66/2013. (VII. 29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdei közjóléti létesítmények megvalósításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
144/2008. (XI. 7.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a folyamatos változással el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő, sőt magas minőségű élelmiszerhez jussanak.

A **Kölcsönös Megfeleltetés (KM)** rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni annak elérése révén, hogy a gazdálkodók tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell

tartani. Mindezek mellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző **szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe.** Példaként megemlítve: ha valaki földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók **közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe** számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben a Magyar Államkincstár az érintettnél **üzemi szinten vizsgálja** a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg. Pontosán emiatt a kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó ellenőrzések jelentős részét is **ugyanaz a hatóság végzi**, amely egyébként az adott szakterületen eljár.

2015-től több szempontból egyszerűsödött a KM rendszere. A korábbi **helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra (HMKA)** vonatkozó előírások és a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)** egy struktúrába kerültek témacsoportonként felosztva a könnyebb átláthatóság miatt.

Mely támogatásokat érinti a Kölcsönös Megfeleltetés rendszere

1305/2013/EU rendelet 17. cikk (1) bekezdés d) pontja, 21. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28–31. cikke, 33. és 34. cikke szerint

- Erdősítés támogatása
- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, Ökológiai gazdálkodás fenntartása
- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések

1307/2013/EU rendelet I. melléklete szerint

- Egységes területalapú támogatás
- Az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozóan nyújtott támogatás (**Zöldítés**)
- A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott támogatás

Termeléshez kötött támogatások

- anyajuh tartás támogatása
- anyatehén tartás támogatása
- hízottbika-tartás támogatása
- tejhasznú tehéntartás támogatása
- rizstermesztés támogatása
- cukorrépa termesztés támogatása
- zöldség-növény termesztés támogatása
- ipari zöldség-növény termesztés támogatása
- intenzív és extenzív gyümölcsstermesztés támogatása
- szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása

- szálás fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- ipari olajnövény termesztés támogatása

1308/2013/EU rendelet 46. cikke szerinti

- Szőlőültetvények szerkezet-átalakítása és átállítása

A Kölcsönös Megfeleltetés követelményei

Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ)

A HMKÁ előírásai a következő gazdálkodási területekre terjednek ki:

- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások
- Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető
- Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások
- Minimális talajborítottságra vonatkozó előírások
- Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások (*szőlőültetvények esetében teraszok megőrzése, 12%-osnál nagyobb lejtésű területeken bizonyos növénykultúrák termesztésének korlátozása*)
- A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások (*vetésváltás követelményei, égetési tilalom*)
- A védett tájképi elemek (*gémeskutak, kunhalmok, fa- és bokorcsoportok, magányos fák, kis kiterjedésű tavak*) megőrzése.

A gyakorlatban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy azokon a – **támogatható területen lévő** – parcellákon is be kell tartani a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó követelményeket, így a HMKÁ előírásokat is, **amelyekre a kérelmező nem kért támogatást**. Az előírások a gazdaság teljes területére vonatkoznak.

A vetésváltásra vonatkozó előírásokat akkor is be kell tartani, ha **változik a terület földhasználója**, kedvezményezettje.

Az alábbiakban felsorolás szintjén megemlítjük a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelményeket**. Azokban az esetekben, ahol a JFGK-k kifejezetten relevánsak a Natura 2000 területek megőrzése szempontjából, részletesen ismertetjük a kritériumrendszert.

JFGK 1 – A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelme

A szabályozás célja a nitrátérzékeny területeken a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése. **A követelmények minden esetben a nitrátérzékeny területekre vonatkoznak**. A JFGK 1 előírásai a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Nyilvántartás-vezetés
- A szervestrágya-kijuttatás mennyiségi korlátozása
- Lejtős területen történő trágyázás feltételei
- Hígrágya kijuttatás feltételei
- Műtrágyázás
- Szerves trágya termőföldön történő tárolása
- Trágyatárolóra vonatkozó előírások
- Silótároló

Legeltetéses állattartás esetén a trágyatároló kapacitását **csak az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani**.

JFGK 2,3 – A vadon élő madarak védelme (JFGK 2), a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3)

A védett állatfajok egyedének zavarására, károsítására, elpusztítására, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetésére vonatkozó tilalom, valamint a védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolására, károsítására vonatkozó tilalom a **gazdaság teljes területén vizsgálандóк**. Ezek kapcsán a hatóság azt vizsgálja, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában van-e egyértelmű jele annak, hogy a gazdálkodó megszegte a számára előírt követelményt.

A Natura 2000 területeken – a vonatkozó jogszabályi háttér alapján – az előírásokat akkor is meg kell tartani, ha az ügyfél nem igényel Natura 2000 területre nyújtandó kompenzációs támogatást.

Gyepterületek felülvetése esetén olyan gypalkotó fajokat kell vetni, ami a területre jellemző gyeptársulás alkotó faja, ezáltal a fűhozam növelésével egy időben a gyp természeti értéke is javul.

Ehhez a ponthoz sorolandó az inváziós növényfajok irtása, a gazdaság területének özönnövény mentesen tartása is.

JFGK 4 – Élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások

JFGK 5 – Egyes hormon- vagy tireosztatisus hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben

JFGK 6 – A sertések azonosítása és nyilvántartása

JFGK 7 – A szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása

JFGK 8 – A juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása

JFGK 9 – Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés

JFGK 10 – Növényvédő szerek kezelése

A követelmények célja a növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természetvédelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).

Előírt követelmények a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Engedélyezett növényvédő szer felhasználása
- Növényvédő szer felhasználására vonatkozó előírások
- Növényvédő szer felhasználásához szükséges végzettség
- Permetezési napló vezetése
- Nyilvántartás a növényvédő szerekről
- Növényvédő szerek tárolása
- Növényvédő szerek átcsomagolása
- A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépek műszaki állapotára vonatkozó előírások.

JFGK 11 – Borjak védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 12 – Sertések védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 13 – Mezőgazdasági haszonállatok védelmére vonatkozó minimum követelmények

Jogszabályi hivatkozások

Hazai jogszabály

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet

EU jogszabály

A Bizottság 809/2014/EU, valamint 640/2014/EU rendelete a 1306/2013/EU rendeletnek a kölcsönös megfeleltetéssel összefüggő kontrollrendszerek és igazgatási szankciók megállapításáról.